

**Brüssel, 5. juuni 2025
(OR. en)**

9932/25

**ENV 476
CLIMA 195
AGRI 251
FORETS 36
ENER 217
TRANS 226
IND 172
SAN 306**

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	5. juuni 2025
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2025) 280 final
Teema:	KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE Euroopa veekerksuse strateegia

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2025) 280 final.

Lisatud: COM(2025) 280 final

Brüssel, 4.6.2025
COM(2025) 280 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Euroopa veekerksuse strateegia

Euroopa veekerksuse strateegia

1. SISSEJUHATUS – TAUST

Vesi on elu. Inimesed, enamik liike ning loodus, mille keskel me elame ja millest sõltume, ei saa ilma veeta elus püsida. Meie keskkond, majandus, toiduga kindlustatus, energiajulgeolek ja elukvaliteet sõltuvad stabiilsest kvaliteetse veega varustatusest.

Ometi ei saa enam vett pidada enesestmõistetavaks ning see mõjutab kodanikke, ettevõtjaid ja keskkonda. Euroopa on kliimamuutuste tagajärjel kõige kiiremini soojenev maailmajagu. Kliimamõjud, nagu äärmuslik kuumus, katastroofilised üleujutused, pikaajalised põuad ja metsatulekahjud sagenevad ja muutuvad üha raskemaks nüüd ja edaspidigi. Need sündmused põhjustavad terviseohtu ja enneaegseid surmajuhtumeid, energiavarustuse ja joogiveega varustamise häireid ning suurenevat majanduslikku kahju¹ ettevõtjatele, põllumajandustootjatele ja vesiviljelussektorile. Kui veega seotud ebavõrdsusega ei tegeleta, võib see kahjustada ELi² ja kogu maailma üldist majanduslikku, sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust. See kehtib eelkõige ELi äärepoolseimate piirkondade kohta, kus kliimasurve ja taristupuudujäägid muudavad juurdepääsu puhtale ja ohutule veele eriti keeruliseks. **Juurdepääs puhtale ja taskukohasele veele on inimõigus ja avalik hüve.**

Veesüsteemide kerksus (edaspidi „veekerksus“) on oluline ELi julgeolekuks ja kriisivalmiduseks. Vesi on põhivajadus ja kriitilise tähtsusega ressurss. Nagu on märgitud ELi kriisivalmiduse strateegias, peab puhta ja taskukohase mageveega varustamise kindlus olema liidu juhtprioriteet³.

Kestlikku veemajandusse ja -innovatsiooni investeerimine tugevdab Euroopa ettevõtteid ja suurendab konkurentsivõimet. Viis kümnest suurimast Maailma Majandusfoorumi⁴ poolt kindlaks tehtud pikaajalisest üleilmsest riskist ettevõtjatele on seotud veega. Jätkusuutmatu veemajandus kahjustab meie üldist varustuskindlust ja konkurentsivõimet, nagu on tõdetud konkurentsivõime kompassis⁵ ja puhta tööstuse kokkuleppes⁶. Seepärast on vaja veekerksus paremini kaasata äriotsustesse ja luua lõimitud visioon kestlikust veemajandusest, võttes arvesse pikaajalisi kliimastenaariume.

¹ Põuad põhjustasid ainuüksi 2022. aastal ligikaudu 40 miljardi euro ulatuses erakordset kahju. Üleujutused põhjustasid aastatel 1980–2023 kahju väärtuses 325 miljardit eurot. Lisaks neile probleemidele tekitab veereostus kulusid vahemikus 55–73 miljardit eurot. Vt tegevusetuse hinda käsitlev komisjoni uuring eelseisva keskkonnapolitiika rakendamise läbivaatamise kontekstis.

² Üheksas aruanne majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse kohta, 4. peatükk „Roheüleminek“, 2024 (https://ec.europa.eu/regional_policy/information-sources/cohesion-report_en).

³ Euroopa Liidu kriisivalmiduse strateegia, JOIN(2025) 130 final.

⁴ 2024. aasta aruanne ülemaailmsete riskide kohta. Mainitud viis suurimat üleilmset, mh veega seotud riski on 1) ekstreemsed ilmastikunähtused, 2) Maa süsteemide kriitilised muutused, 3) elurikkuse vähenemine ja ökosüsteemi kokkuvarisemine, 4) loodusvarade nappus ning 5) saastus, <https://www.weforum.org/publications/global-risks-report-2024/>.

⁵ COM(2025) 30 final, „ELi konkurentsivõime kompass“.

⁶ COM(2025) 85 final, „Puhta tööstuse kokkulepe – konkurentsivõime ja süsinikuheite vähendamise ühtne tegevuskava“.

Veekerksus on ELi tööstussektori jaoks märkimisväärne ärivõimalus. EL on veetehnoloogia valdkonnas maailmas juhtninas – liidus on antud 40 % kõigist valdkonnaga seotud patentidest kogu maailmas⁷. Ainuüksi 2022. aastal lõi sektor 111,7 miljardit eurot lisaväärtust ja pakkus 1,6 miljonit töökohta 81 500 ettevõttes, millest enamik on VKEd⁸. Peame seda positsiooni ära kasutama ning tugevdama ELi konkurentsieelist ühtsel turul ja mujal maailmas. Näiteks oleks teatavates sektorites võimalik vähendada vee- ja tegevuskulusid kuni 2,8 miljardi euro võrra aastas, luua juurde 9 000 töökohta aastas ning arendada samal ajal vajalikke eksperditeadmisi maailmas⁹.

Euroopa tugev üleilmne juhtroll veekerksuse valdkonnas annab võimaluse luua strateegilisi liite rahvusvaheliste partneritega. Üleilmne konkurents vähenevate mageveevarude pärast süvendab konflikte ja sundrännet. Praeguse tempo jätkudes ületab maailma veenõudlus 2030. aastaks veevarusid 40 %¹⁰. Kogu maailmas sundisid veega seotud katastroofid 2024. aastal rände 40 miljonit inimest ja põhjustasid rohkem kui 480 miljardit eurot kahju¹¹. Tuginedes üleilmsele konsensussele,¹² et praegune veemajanduse mudel ei ole kestlik, on ELil kindel soov kujundada eelseisev ÜRO 2026. aasta veekonverents verstepostiks kestliku arengu eesmärkide suunas liikumisel.

Kõigil neil põhjustel on aeg seada veekerksus poliitilise tegevuskava keskmesse, nagu on väljendanud Euroopa Ülemkogu,¹³ Euroopa Parlament¹⁴ ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee¹⁵. Seepärast kuulutas komisjoni president von der Leyen oma 2024.–2029. aasta poliitilistes suunistes välja uue Euroopa veekerksuse strateegia koostamise. See peaks aitama kogu ELil parandada oma veekogude majandamist, võidelda veenappusega, suurendada veetööstuse¹⁶ innovatsioonist tulenevat konkurentsieelist ning ühtlasi rakendada puhast ja ringluspõhist lähenemisviisi.

Liikmesriigid on korraldanud oma veemajandust erinevalt, kasutades mitmesuguseid avaliku või erasektori omandivorme või nende kombinatsioone. Käesolevas strateegias austatakse täielikult neid riikide valikuid ja tunnistatakse, et sama lahendus ei sobi kõigile, ning võetakse eelkõige arvesse, et vee kättesaadavus on liikmesriigiti väga erinev, nagu ka eri sektorite haavatavus veestressi suhtes.

2. PEAMISED EESMÄRGID

Käesolevas strateegias esitatakse Euroopa veekerksuseks muutmise kava, mis põhineb kindlalt 2050. aasta visioonil, mille EL esitas ÜRO 2023. aasta veekonverentsil veekerksuse ELi kohta, et tagada veega kindlustatus kõigile. See hõlmab veeökosüsteemide kaitset ja taastamist ning õiglase tasakaalu loomist veega varustamise ja veenõudluse vahel, et vastata praegustele vajadustele,

⁷ Euroopa Patendiamet, „[Innovation in water-related technologies](#)“ (juuli 2024).

⁸ Eurostat, „[Businesses in the water supply, sewerage, waste management and remediation sector](#)“ (andmed 2025. aasta veebruari seisuga).

⁹ Water Europe (2024), „Socio-economic study on the value of the EU investing in water“.

¹⁰ Ülemaailmse veemajanduskomisjoni aruanne, 2024.

¹¹ Global water monitor: 2024 summary report, PreventionWeb.

¹² Saavutatud ÜRO 2023. aasta veekonverentsil.

¹³ Euroopa Ülemkogu 23. märtsi 2023. aasta järeldused (EUCO 4/23).

¹⁴ Euroopa Parlamendi 7. mai 2025. aasta resolutsioon Euroopa veemajanduse kriisivalmiduse strateegia kohta (2024/2104(INI)).

¹⁵ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 25. oktoobri 2023. aasta koondarvamus „Üleskutse sõlmida ELi sinine kokkulepe“ (CCMI/209).

¹⁶ Siinses teatises hõlmab veetööstus avaliku ja erasektori ettevõtjaid, kes osalevad (joogi)veega varustamises ning reovee, sealhulgas asula- ja tööstusreovee puhastamises. See hõlmab muu hulgas vesiehitust, veetaristu rajamist ning veega seotud seadmete ja tehnoloogia väljatöötamist ja tarnimist.

sealhulgas järgib eesmärki viia ellu inimõigus puhtale joogiveele ja sanitaaringimustele, kahjustamata seejuures tulevaste põlvkondade õigusi.

Selleks, et juhtida Euroopa veekerksuse saavutamise suunas, tuleb töötada kolme eesmärgi nimel:

1. veeringe taastamine ja kaitsmine kestliku veega varustamise alusena;
2. aruka veekasutusega majanduse väljakujundamine koos kodanike ja majandustegevuses osalejatega viisil, mis toetab ELi konkurentsivõimet, meelitab ligi investoreid ja toetab edukat ELi veetööstust;
3. kõigile alati puhta ja taskukohase vee ja sanitaaringimuste tagamine ning kodanike võimestamine veekerksusele kaasa aitama.

ELi õigusaktid ja poliitika, sealhulgas Euroopa roheline kokkulepe, moodustavad tugeva aluse nende eesmärkide saavutamiseks¹⁷. Liikmesriikidel ning nende kohalikel või piirkondlikel omavalitsustel on sageli parimad võimalused veemajandusega tegelemiseks, sest nad teavad oma olukorda, probleeme ja võimalikke lahendusi kõige paremini. Strateegias tunnustatakse täielikult liikmesriikide vabadust korraldada oma veevarustussüsteeme vastavalt oma äranägemisele, järgides ELi õigusnorme. Et toetada liikmesriikide algatusi ja tõhustada veega seotud piiriülest koostööd, on selles määratud kindlaks viis ELi meetmete valdkonda: i) juhtimine ja rakendamine; ii) rahalised vahendid, investeeringud ja taristu; iii) digitaliseerimine; iv) teadusuuringud ja innovatsioon, tööstus ning oskused ning v) julgeolek ja valmidus.

2.1. Veeringe taastamine ja kaitsmine on kestliku veega varustamise alus

Hästi toimiv veeringe on veekerksuse seisukohast esmatähtis. Vesi liigub tsüklis, mille käigus vett looduslikult säilitatakse, puhastatakse ja keskkonda lastakse ning see protsess sõltub heas seisundis muldadest, märgaladest, metsadest ja muudest ökosüsteemidest. Veevarude liigkasutus ja halb majandamine, saastus, kliimamuutused ja keskkonnaseisundi halvenemine on aga seda tsüklit tugevasti mõjutanud ning oluliselt vähendanud vee kvantiteeti ja kvaliteeti.

Kehtiv magevett käsitlev ELi raamistik, sealhulgas veepoliitika raamdirektiiv,¹⁸ üleujutusrisi maandamise direktiiv¹⁹ ja looduse taastamise määrus,²⁰ moodustavad tervikliku õigusraamistiku Euroopa veeringe jaoks. Seda on aga vaja tõhusalt rakendada, et veeringe kvantiteeti ja kvaliteeti taastada. Veepoliitika raamdirektiivi eesmärk saavutada 2027. aastaks kõigi veekogude hea seisund²¹ ja üleujutuste direktiivi eesmärgid näitavad edaspidigi meetmete võtmisel suunda. Komisjon seab esikohale täitmise tagamise, tuginedes oma viimasele riiklike veemajanduskavade ja üleujutusrisi maandamise kavade hindamisele ning pidades dialoogi liikmeriikidega²². Et veelgi toetada liikmesriikide tööd veenappuse ja põudade vastu võitlemisel,

¹⁷ Ülevaade kehtivates õigusaktides sätestatud peamistest eesmärkidest on esitatud II lisas.

¹⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2000. aasta direktiiv 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT L 327, 22.12.2000, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2000/60/oj>).

¹⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2007. aasta direktiiv 2007/60/EÜ üleujutusrisi hindamise ja maandamise kohta (ELT L 288, 6.11.2007, lk 27–34, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2007/60/oj>).

²⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2024. aasta määrus (EL) 2024/1991, mis käsitleb looduse taastamist ja millega muudetakse määrust (EL) 2022/869 (ELT L, 2024/1991, 29.7.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1991/oj>).

²¹ Euroopa Keskkonnaameti (EEA) aruanne ELi veeseisundi kohta (<https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/europes-state-of-water-2024>).

²² Komisjon esitas riigipõhised soovitusel seitsme teemavaldkonna kohta: a) kiirendada meetmeid, et vähendada nõuete täitmise puudujääki, b) suurendada investeeringuid, c) tegeleda peamiste surveteguritega, d) suurendada kerksust

töötab komisjon välja veenappuse näitajad ning avaldab põuaohjekavade tehnilised suunised. Looduse taastamise määrus annab võimaluse toetada vee kvantiteedi majandamist ning suurendada kerksust nii põudade kui ka üleujutuste suhtes, kasutades looduspõhiseid lahendusi. Vee- ja kliimakerksus tuleb täielikult lõimida 2026. aastaks koostatavatesse riiklikesse taastamiskavadesse.

2008. aasta merestrateegia raamdirektiivi eesmärki – saavutada 2020 aastaks mereakvaatoriumi hea keskkonnaseisund – ei ole saavutatud. Mere elurikkus väheneb ja jõgedest pärinev reostus kahjustab jätkuvalt mereelustikku. Hiljutise hindamise²³ põhjal vaatab komisjon merestrateegia raamdirektiivi läbi, et parandada sidusust ELi mageveealase õigustikuga, keskendudes tulemuste saavutamisele aruandlusnõuete vähendamise ning piirkondlike merekonventsioonide raames andmehalduse ja juhtimise parandamise kaudu.

Peale kehtivate õigusaktide rakendamise tuleb suurendada jõupingutusi, et parandada vee säilitamist maismaal. Kooskõlas ELi maailmamerepaktiga peame seadma esikohale oma ökosüsteemide kogupotentsiaali kasutamise vee säilitamiseks, puhastamiseks, keskkonda laskmiseks ja taastamiseks maismaal ja merel, tuginedes lähenemisviisile „allikast mereni“. Teekonnal tagasi merre säilib magevesi looduslikult muldades, metsades, märgaladel, lammides ja muudes ökosüsteemides. Tuleb parandada maastike looduslikku käsnafunktsiooni, et täiendada põhjaveevarusid ja kaitsta elurikkust. Et paremini koordineerida ja laiendada olemasolevaid algatusi,²⁴ mille eesmärk on suurendada vee säilitamist maismaal, töötab komisjon välja algatuse „Sponge Facility“, mis loob sidusa raamistiku uutele ja olemasolevatele algatustele vee säilitamiseks maismaal. Nagu on kirjeldatud põllumajandus- ja toidualases visioonis, kavatseb komisjon soodustada ja toetada ka põllumajandustavasid, millega taastatakse, säilitatakse või parandatakse mulla seisundit, näiteks mahepõllumajandus ja agroökoloogilised lähenemisviisid, mis aitavad säilitada vett mullas. Linnapiirkondades tuleks edendada nn käsnlinna, kus kasutatakse looduspõhiseid lahendusi, et vett kontrollitud viisil imada ja keskkonda lasta. Lisaks on väga oluline mage- ja merevett integreeritult majandada. Jõgede saastatus, settevoogude häired ja veenappus mõjutavad väga palju mereökosüsteemide tervist ning neist ökosüsteemidest sõltuva ühiskondliku ja majandustegevuse, näiteks kalanduse, vesiviljeluse ja turismi elujõulisust²⁵. Rannikualad on veeringes äärmiselt tähtsad ja nad on üliolulised maismaalt lähtuva veereostuse merre sattumise vältimisel. Hea ruumiline planeerimine võib vähendada rannikukogukondade, linnade, meresadamate ja madalal asetsevate jõedeltade haavatavust kliimamuutuste suhtes, kusjuures meresadamad peavad aitama vähendada laevade põhjustatud reostust, järgides asjakohaseid õigusnorme ja poliitikameetmeid. See on ka üks teemasid, mida on kavas käsitleda komisjoni väljakuulutatud ELi sadamate strateegias. Ka siseveeteede kestlik ja integreeritud majandamine võib märkimisväärselt kaasa aidata veekerksusele, aidates paremini kohaneda põudade ja üleujutustega ning säilitada samal ajal laevateede ühenduvuse.

Vee hoidmine veehoidlates ja muudes tehisstruktuurides nõuab erilist tähelepanu ning hoolikat kavandamist ja koordineerimist, sest paljud majandussektorid vajavad stabiilset veega

veega seotud äärmuslike nähtuste suhtes (sh konkreetne soovitus üleujutuste direktiivi tõhusa rakendamise kohta), e) piiriülene koostöö, f) erandid ning g) seire, hindamine ja aruandlus. Lisateave: https://environment.ec.europa.eu/topics/water/water-framework-directive/implementation-reports_en.

²³ [Merestrateegia raamdirektiivi hindamine \(SWD\(2025\)50\)](#) ja selle [lisa](#).

²⁴ Kliimamuutustega kohanemise ja mullamissioonid, suunised kliimamuutustele vastupanuvõimeliste maastike kohta, Euroopa Liidu linnade tegevuskava (UAEU) temaatiline partnerlus „Veetundlik linn“ ning Interregi Doonau piirkonna käsnlinna projekt.

²⁵ Macias, D., Bisselink, B., Carmona-Moreno, C. *et al.* „The overlooked impacts of freshwater scarcity on oceans as evidenced by the Mediterranean Sea“. *Nat Commun* 16, 998 (2025).

varustatust ja see vajadus võib sageli aasta lõikes erineda²⁶. Veemajanduse meetmetes tuleks seada esikohale looduspõhised lahendused, kuid neis tuleks kasutada ka tehisstruktuure või mõlema kombinatsiooni. Uute tammide ja veehoidlate kavandamisel tuleks kõiki asjaomaseid osalejaid kaasates hoolikalt hinnata nende rajatiste keskkonnamõju ning tagada, et sellised meetmed on osa integreeritud ja kestliku veemajanduse strateegiast, milles on igati arvesse võetud pikaajalisi kliima võrdlusstenaariume ja prognoose, et vältida investeringute luhtumist.

Vee kvaliteet ja kvantiteet on ühe mündi kaks külge ning tuleb jätkata tööd, et vältida reostust tekkekohas. 2021. aastal oli vaid 39,5 % ELi pinnavetest heas ökoloogilises seisundis ja vaid 26,8 % heas keemilises seisundis²⁷. Meetmeid tuleb tõhustada ning keskenduda sellele, et vältida jätkusuutmatut maakasutust ja -majandamist ning hüdro-morfoloogilisi muutusi, struktuurselt puudulikku veemajandamist nii seadusliku kui ka ebaseadusliku liigse veevõtu kaudu, ebatõhusat veekasutust eri sektorites ning veereostust, mis on seotud näiteks põllumajanduse, tööstustootmise, kaevandamise ja jäätmeäitlusega.

Veereostusel on otsene mõju tervisele. See võib põhjustada vee kaudu levivaid haigusi ja süvendada antimikroobikumiresistentsust. COVID-19 kriis näitas, kui tähtis on jälgida reovees patogeene ja tervisenäitajaid terviseühtsuse põhimõtte alusel, kuna inimeste, loomade, taimede ja keskkonna tervis on omavahel tihedalt seotud²⁸. Komisjon toetab jätkuvalt reoveeseire alase suutlikkuse suurendamist ja taristu arendamist, eelkõige arvestades, et kliimamuutused suurendavad veega seotud haigustest tingitud terviseriske²⁹.

On vaja kiireid meetmeid, et tegeleda saasteainetega, mis ohustavad meie elutähtsaid joogiveeallikaid. Väga püsivad saasteained, nagu PFASid,³⁰ kogunevad ELi vetes ja põhjustavad terviseohtu, mis ulatub hinnanguliselt 52–84 miljardi euroni aastas³¹. See on ka üldsusele suur mureallikas. Vee- ja merereostusega, sealhulgas mikroplastist tuleneva reostusega, tuleb tegeleda selle tekkekohas või levikukohtades kooskõlas nullsaaste tegevuskavaga³². Lisaks peab EL tegema otsustavaid jõupingutusi, et puhastada alad, mis on juba tugevasti reostunud saasteainete ning muude üldlevinud püsivate, bioakumuleeruvate ja toksiliste ainete, eriti kui selliste ainete kasutamine on ühiskonna ja tööstuse jaoks endiselt hädavajalik. Puhastamine peaks põhinema põhimõttel, et saastaja maksab, ning tuvastamatu saastajaga alade puhastamiseks tuleks eraldada avaliku sektori raha, kui vastutajat ei ole suudetud leida. Kuigi tervendamine on väga kulukas,³³ saab teadusuuringute ja innovatsiooniga neid kulusid märkimisväärselt vähendada uude, sealhulgas biopõhise

²⁶ Veepoliitika raamdirektiivi ühise rakendusstrateegia juhenddokument nr 24 [vesikonna majandamise kohta muutuvast kliimas](#).

²⁷ Komisjoni aruanne nõukogule ja Euroopa Parlamendile veepoliitika raamdirektiivi (2000/60/EÜ) ja ülejutuste direktiivi (2007/60/EÜ) rakendamise kohta. Kolmanda tsükli vesikondade majandamiskavad. Teise tsükli ülejutusrisi maandamise kavad (COM(2025) 2).

²⁸ Nõukogu soovitus 2023/C 220/01 antimikroobikumiresistentsuse vastu võitlemiseks võetavate ELi meetmete tõhustamise kohta, ravimipakett ning uuesti sõnastatud asulareovee puhastamise direktiiv ((EL) 2024/3019).

²⁹ Euroopa Keskkonnaamet (2024) „Responding to climate change impacts on human health in Europe: focus on floods, droughts and water quality“. EEA aruanne nr 3/2024.

³⁰ Per- ja polüfluoroalküülained.

³¹ [Põhjamaade Ministrite Nõukogu, 2019. aasta andmed](#).

³² Käesoleva strateegia kohased PFASidega seotud tervendamismeetmed täiendavad komisjoni jõupingutusi PFASide heite vähendamiseks tekkekohas, mida tehakse kemikaalimääruse REACH alusel. Siinkohal tuleb märkida, et komisjonil on kavas võtta 2025. aasta lõpuks vastu piirang kõigile tulekustutusvahetudes sisalduvatele PFASidele, mis on üks peamisi heiteallikaid.

³³ PFASide saaste puhastamise majanduslikud kulud Euroopas on hinnatud 5–100 miljardi euroni aastas, kusjuures ainuüksi veesektoris suurenevad joogivee puhastamise kulud kuni 18 miljardi euro võrra aastas ning reovee puhastamise ja reoveesetete käitlemise kulud on hinnanguliselt veelgi suuremad. See kuluhinnang on tehtud algatuse „Forever Lobbying Project“ raames (lisateave: <https://foreverpollution.eu/lobbying/>).

tehnoloogiaga, mida edendatakse biomajanduse strateegia raames. Lisaks esitab komisjon juhul, kui leitakse ELiga koos investeerida soovivad partnerid, ettepaneku luua avaliku ja erasektori algatus, mis aitaks saavutada tehnoloogilise läbimurde teostatavates ja taskukohastes PFASide ja muude püsivate kemikaalide avastamise ja nendega seotud tervendamise meetodites.

Vee kvaliteedi taastamise keskmesse tuleks seada veeökosüsteemide toitainetega saastumise piiramine. Põllumajandusest, asulatest ja muudest allikatest pärit toitained mõjutavad inimeste tervist ning põhjustavad veeõitsengut ja hapnikukadu, mis on veeökosüsteemidele surmava mõjuga. See on jätkuvalt suur probleem ja tekitab ainuüksi lämmastikuga seoses hinnanguliselt 75–485 miljardit eurot sotsiaal-majanduslikku kahju aastas³⁴. Sellised kulud nõuavad kiirendatud tegutsemist „allikast mereni“ lähenemisviisi kohaselt, sealhulgas nitraadidirektiivi paremat rakendamist kõigis liikmesriikides.

Komisjon aitab liikmesriikidel hinnata neis vähendamist vajava toitainekoormuse määra muu hulgas täiustatud modelleerimise, interaktiivsete kaartide ja parimate tavade vahetamise kaudu. Komisjon jätkab parema ja integreeritud toitainete majandamise toetamist mitmesuguste olemasolevate foorumite kaudu, aitab rahastada sõnnikuhoidlaid ning edendab toitainete ringlust, mis võib aidata vähendada mineraalväetiste kasutamist. Koostoimes põllumajandusloomadega seotud töösuunaga, mis kuulutati välja põllumajandus- ja toidualases visioonis, täiendavad need meetmed sellise pikaajalise visiooni väljatöötamist, milles austatakse loomakasvatuse mitmekesisust ELis ning tagatakse ühtlasi selle kestlikkus. Samuti tugevdab komisjon jõupingutusi, et soodustada põllumajanduse ekstensiivistamist suure põllumajandusloomade kontsentratsiooniga piirkondades.

Juhtalgatused – veeringe taastamine ja kaitsmine	Ajakava
Seada muu hulgas liikmesriikidega peetavate struktureeritud dialoogide kaudu veepoliitika raamdirektiivi ja üleujutuste direktiivi rakendamise prioriteedid, keskendudes vee kvaliteedile ja kvantiteedile.	2025–2026
Vaadata läbi merestrateegia raamdirektiiv.	2027
Töötada välja veenappuse näitajad ja põuaohjekavade tehnilised suunised.	2026–2027
Toetada peamiste saasteallikatega tegelemist: <ul style="list-style-type: none"> • luua sobivate partnerite leidmise korral avaliku ja erasektori algatus, mis aitaks saavutada tehnoloogilise läbimurde teostatavates ja taskukohastes PFASide ja muude püsivate kemikaalide avastamise ja nendega seotud tervendamise meetodites; • võtta kasutusele liikmesriikidele mõeldud abivahendite kogum, et toetada toitainetega saastumise vähendamise meetmeid, sealhulgas täiustatud modelleerimise, interaktiivsete kaartide ja parimate tavade vahetamise kaudu. 	2027 2026–2027

2.2 Aruka veekasutusega majanduse väljakujundamine viisil, mis toetab ELi konkurentsivõimet ja meelitab ligi investoreid

Vesi on piiratud ressurss, mida tuleb kasutada tõhusalt. Peame vähendama nõudlust kõigis majandussektorites, edendades vee säästmist, tõhusust ja taaskasutamist. Suurenevat veenappust ja põudade ohtu arvestades on see väga tähtis, et tagada jätkuvalt veega varustamine, vastata õiglaselt

³⁴ Van Grinsven *et al*, „Costs and Benefits of Nitrogen for Europe and Implications for Mitigation“, 2013. Lämmastikuheite ja sellest tingitud kahjude kulu hõlmab kõigi sektorite heidet pinna-, põhja- ja merevette ning õhku.

eri kasutajate nõudmistele ning toetada vee- ja maismaaõkosüsteeme. See on eriti oluline piirkondades, kus on suure ülekasutamisega kohad ning kus veenappus hakkab muutuma süsteemseks ja märkimisväärselt takistama majandusarengut, sealhulgas mõningad kaugemad ja saarekogukonnad, kus magevee kättesaadavus on piiratud. Suurenevate kliimamuutustega suurenevad oluliselt ka veenappusest mõjutatud piirkonnad³⁵. Tõhususe suurendamisel tuleb keskenduda eelkõige nii praegustele kui ka tulevastele suurimatele veekasutajatele, kel on samuti suurim huvi vältida liigset veevõttu, mis võib põhjustada tarnehäireid.

Veetõhusus on väga oluline ja peab olema esikohal. Käesolevale strateegiale on lisatud soovitus veetõhususe esikohale seadmise põhimõtte kohaldamise kohta, mis on ajendatud energiatõhususe esikohale seadmise põhimõttega³⁶ seotud kogemustest. Selles on esitatud juhtpõhimõtted otsuste tegemiseks ja investeerimiseks, prioriseerides selget ja prognoositavat, kuid samas paindlikku veenõudlust ja -pakkumise juhtimist. Kogu ELis tuleks esmatähtsaks pidada nõudlust ja liigset veevõttu vähendamist. Sellele peaks järgnema tõhusus projekteerimisel, seejärel taaskasutamine, ning pakkumise suurendamine peaks olema viimane võimalus.

Veetõhususmeetmete orientiirina ELis peaks EL veesäästupotentsiaali³⁷ silmas pidades seadma eesmärgiks parandada veetõhusust 2030. aastaks vähemalt 10 %. Komisjon teeb koostööd liikmesriikide ja sidusrühmadega, et töötada veetõhususe eesmärkide seadmiseks välja ühine metoodika, võttes arvesse riikide, piirkondade ja sektorite vahelisi territoriaalseid ja muid erinevusi. Selle põhjal kavatses komisjon käesoleva strateegia läbivaatamisel 2027. aastal välja töötada ühised võrdlusalused. Mõni liikmesriik on juba kehtestanud konkreetseid eesmärgid veetõhususe suurendamiseks riigi, piirkondade või vesikondade tasandil³⁸. Liikmesriike kutsutakse üles seadma oma eesmärgid veetõhususe parandamiseks, lähtudes oma riigi oludest.

Aruka veekasutusega majandus nõuab paremat kontrolli ressursside üle. 2010.–2021. aasta andmete³⁹ kohaselt läheb 81 % kogu tarbitavast veest kasutajatele, kes võtavad vett otse allikast erasüsteemide kaudu, ning paljudel liikmesriikidel puuduvad täpsed andmed nende magevee kättesaadavuse kohta. Kooskõlas veepoliitika raamdirektiiviga peavad ametiasutused tegema ajakohaseid hindamisi vee kättesaadavuse ja veevõtu kohta veekasutajate poolt ning suurendama oma jõupingutusi kogu veevõtu, -kao ja vee juurdetuleku registreerimiseks ja kontrollimiseks. Vee nutiarvestisüsteemide kasutuselevõtt kõigis majandussektorites aitab saavutada veevoogude range seire ning samuti kodanikel ja ettevõtjatel oma veekasutust tõhusamalt hallata. Komisjon edendab veebilansi ja vee nutiarvestisüsteemide parimate tavade vahetamist kõigis majandussektorites. Samuti töötab komisjon selle nimel, et käivitada ELi algatus veetaristu ja vee nutiarvestisüsteemide pakkumiseks kõigile (vt punkt 3.3). Lisaks hindab ta 2026. aasta lõpuks vee kohta kättesaadavate andmete kvaliteeti ja vaatab vajaduse korral läbi asjakohased õigusaktid, et võtta vee arvepidamise jaoks kasutusele uued keskkonnamajandusliku arvepidamise moodulid⁴⁰.

Erilist tähelepanu tuleb pöörata sellele, kuidas hinnata ja võimalusel piirata veevajadust, mis kaasneb üleminekuga puhtale tööstusele, ning selle toetamisele arukal veekasutusel põhineva

³⁵ EEA, Euroopa kliimarisikide hindamine (EUCRA), 2024. Vt eelkõige 5. peatükk „Veega kindlustatus“, kus on esitatud üksikasjalik teave veenappuse kohta.

³⁶ https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-efficiency/energy-efficiency-targets-directive-and-rules/energy-efficiency-first-principle_en

³⁷ EEA, „Water savings for a water resilient Europe“, 2025, avaldamisel.

³⁸ Näiteks on Prantsusmaa seadnud eesmärgi vähendada veevõttu 2030. aastaks 10 %.

³⁹ Water Europe (2024), „Socio-economic study on the value of the EU investing in water“.

⁴⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. novembri 2024. aasta määrus (EL) 2024/3024, millega muudetakse määrust (EL) nr 691/2011 seoses uute keskkonnamajandusliku arvepidamise moodulite lisamisega.

planeerimise kaudu. ELi strateegilise autonoomia seisukohast olulised sektorid, nagu akutootmine, pooljuhid, vesinik, mikrokiibid ja andmekeskused tarbivad suures koguses sageli ultrapuhast vett⁴¹. Samal ajal aitab puhtale energiale ülemineku ja ELi energiasüsteemi süsinikuheite vähendamise edendamine tõhustada veemajandust⁴². Selles kontekstis tuleb maksimeerida vee- ja energiasäästu, mis tavaliselt käivad käsikäes, ning pöörata ruumilisel planeerimisel erilist tähelepanu veekerksusele. Eelkõige veesäästu edendamiseks andmekeskustes hindab komisjon nende energiatõhusust ja üldist kestlikkust ning teeb ettepaneku miinimumjõudluse standardite kohta, sealhulgas veetarbimise jaoks⁴³. Selleks et aidata liikmesriikidel teha kindlaks parimad alad veemahuka äritegevuse sisseseadmiseks ja meelitada ligi vajalikke veeinvesteeringuid, tõhustab komisjon olemasolevaid visualiseerimisvahendeid, milles koondatakse keskkonnaandmed ning vee- ja energiavõrkudega seotud andmed.

Vee ohutu taaskasutus põllumajanduses, energiatootmises ja tööstusprotsessides tuleb seada integreeritud veemajanduse keskmesse. Praegu taaskasutatakse ELis vaid 2,4 % reoveest ning liikmesriigiti on selles näitajas suuri erinevusi, ulatudes nullist 80 %-ni⁴⁴. Komisjon toetab liikmesriike suunistega vee ohutu taaskasutuse kohta ning aitab suurendada kehtivate õigusaktide rakendamise suutlikkust⁴⁵. Komisjon hindab 2028. aasta juuniks vee taaskasutuse määrust ja kaalub seejärel olenevalt hindamistulemustest selle kohaldamisala laiendamist.

Ühisveevärgi puhul, mis moodustab 13 % ELi veetarbimisest, tuleb keskenduda lekete ja tahtmatu kao vastu võitlemisele, tuginedes digivahenditele. Kuna riikides ulatuvad praegu lekked 8 %st 57 %ni, on arenguvõimalus märkimisväärne, eelkõige aruka veemõõtmise ja kaugseire abil. Joogiveedirektiivi kohaselt peavad liikmesriigid vähendama lekkeid veevarustusvõrkudes. Liikmesriigid, kus veevarustuse lekked ületavad kogu ELi hõlmavat künnist, mis kehtestatakse 2028. aastaks, peavad esitama 2030. aastaks riiklikud tegevuskavad lekete vähendamiseks oma varustusvõrkudes.

Kestlikud toidusüsteemid on veekerksuse oluline kaasabiline ja siin on ühisel põllumajanduspoliitikal esmatähtis roll. Kestlik põllumajandus ja metsamajandamine aitavad märkimisväärselt suurendada vee- ja kliimakerksust, leevendades põudasid ja üleujutusi (punkt 2.1). Samas mõjutab toidu tootmine, töötlemine, jaemüük, pakendamine ja transport väga palju vee kvaliteeti ja kvantiteeti. Põllumajanduse arvele langeb 51 % ELi vee kogutarbimisest, kusjuures Põhja- ja Lõuna-Euroopa vahel on väga suured erinevused⁴⁶. Põllumajandus- ja toidualases visioonis on rõhutatud vee kvaliteedi ja kättesaadavuse tähtsust toiduga kindlustatuse seisukohast. Lisaks tuleks täiendavalt toetada kestlikku kalapüüki ja meriviljelust, sest neis ei kasutata tootmisel magevett.

ÜPP ja riiklike strateegiakavadega toetatakse põllumajandustavasid ja investeeringuid, millega suurendatakse veetõhusust ja -ringlust, parandatakse veesäilitust ning piiratakse samal ajal toitainete ja pestitsiididega saastumist. Sealhulgas toetatakse ka mahepõllumajandust, mis toob mitmesugust kasu seoses mulla seisundiga ning mineraalväetiste, herbitsiidide ja pestitsiidide kasutamise piiramisega. Väga oluline on tagada, et liikmesriigid kasutavad neid võimalusi kõigiti ära

⁴¹ Water Europe (2024), „Socio-economic study on the value of the EU investing in water“.

⁴² Rahvusvahelise Energiaagentuuri (IEA) analüüs „Clean energy can help to ease the water crisis“, 22. märts 2023.

⁴³ Komisjoni aruanne nõukogule ja parlamendile vastavalt direktiivi 2023/1791 (mis käsitleb energiatõhusust ja millega muudetakse määrust (EL) 2023/955 (uuesti sõnastatud)) artiklile 12.

⁴⁴ Komisjoni talituste töödokument: mõjuhinnang, *mis on lisatud dokumendile* „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus vee taaskasutuse miinimumnõuete kohta“ (SWD(2018) 249 final).

⁴⁵ Vee taaskasutuse määrus, läbivaadatud tööstusheidete direktiiv ja läbivaadatud asulareovee puhastamise direktiiv.

⁴⁶ EEA, 2024. aasta aruanne ELi veeseisundi kohta (Europe's state of water 2024). EEA aruanne 7/2024, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus. <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/europes-state-of-water-2024>.

ning edendavad veekerksaid põllumajandustavasid, nagu täppispõllumajandus, tilkkastmine, vee taaskasutus, parem mulla majandamine ja pestitsiidide kasutamine, maastikuelemendid ja kliimakindlamad põllukultuurid. Järgmisel programmitöö perioodil motiveerib komisjon jätkuvalt põllumajandustootjaid parandama oma põllumajandusettevõtete keskkonna- ja kliimatulemusi, sealhulgas parema veemajanduse saavutamiseks.

Veekerksusele võib väga palju kaasa aidata veetõhus energiatootmine. 17 % kogu ELis tarbitavast veest kasutatakse lähte- või jahutusainena⁴⁷. Kui leitakse sobivad partnerid, kes soovivad koos ELiga investeerida, esitab komisjon ettepaneku luua avaliku ja erasektori algatus, mis aitaks saavutada tehnoloogilise läbimurde teostatavates ja taskukohastes kuivjahutusmeetodites.

Veekerksus tuleks kaasata kõigisse tööstussektoritesse. Läbivaadatud tööstusheidete direktiiviga on kavas tagada, et suured tööstusettevõtjad vähendavad järk-järgult veenõudlust, suurendavad veetõhusust ja parandavad vee taaskasutamist tootmisprotsessides. Veetõhusus ja vee taaskasutus tuleks lõimida kõige veemahukamatesse tööstussektoritesse, kasutades eelkõige olemasolevaid sidusrühmade toetusplatvorme⁴⁸. Sellega seoses algatab komisjon katseprojekti, et edendada veetõhusust valitud tööstusklastrites.

Üks lahendusi, kui see toimub kestlikult, võib olla see, et veevarustuse suurendamiseks kasutatakse magevee asemel merevett, eelkõige veenappusest rängalt mõjutatud piirkondades. Osana integreeritud majandamise lähenemisviisist, milles eelistatakse nõudluse piiramist pakkumise suurendamisele, lähtudes kohalikest tingimustest, võib lisaks veeringele võimaldada pidevat veega varustamist ka merevee magestamine. See on aga endiselt kulukas, väga energiamahukas ja märkimisväärse keskkonnamõjuga. Seepärast toetab komisjon selles valdkonnas innovatsiooni, et piirata energiatarbimist ja vähendada kasvuhoonegaaside heidet, eelkõige taastuenergia kasutamise edendamise kaudu. Uuenduslikud lahendused peaksid leevendama ka soolvee kõrvaldamise keskkonnamõju ning suurendama soolveest saadava energia ja mineraalide ringlussevõttu ja taaskasutamist tööstussektoris.

Juhtalgatused – aruka veekasutusega majanduse väljakujundamine viisil, mis toetab ELi konkurentsivõimet ja meelitab ligi investoreid	Ajakava
Soovitus veetõhususe esikohale seadmise põhimõtte kohaldamise kohta, suunised ja EEA aruanne kasutamata veetõhususpotentsiaali kohta.	2025–2026
Toetada vee taaskasutuse tavade kasutuselevõttu ka mujal kui põllumajanduses ja vaadata läbi vee taaskasutuse määrus.	2026–2028
Ühisveevärgid: <ul style="list-style-type: none"> toetada lekete vähendamist ja taristu ajakohastamist ning andmete süvahindamist. 	2025–2028
Põllumajandus: <ul style="list-style-type: none"> maksimeerida ÜPP strateegiakavade kasutamist veekerksuse eesmärgil, rakendades teadmiste jagamist ja uuenduslikke lahendusi, mida edendab ELi ÜPP võrgustik, Euroopa innovatsioonipartnerlust (põllumajanduse tootlikkust ja kestlikkust käsitlev Euroopa innovatsioonipartnerlus ehk EIP-AGRI) ning täiustatud ja sõltumatuid põllumajandusettevõtete nõustamisteenuseid; motiveerida järgmisel programmitöö perioodil jätkuvalt põllumajandustootjaid parandama oma põllumajandusettevõtete 	2025–2026

⁴⁷ EEA, 2024. aasta aruanne ELi veeseisundi kohta (<https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/europes-state-of-water-2024>).

⁴⁸ Näiteks praegune üleminekujuhiste sidusrühmade toetusplatvorm.

keskkonna- ja kliimatulemusi, sealhulgas parema veemajanduse saavutamiseks.	
Tööstus ja energeetika: <ul style="list-style-type: none"> • algsatada katseprojekt, et edendada valitud tööstusklastrites veetõhusust, sealhulgas veeta ja suletud veeringlusega tehnoloogiat; • lisada veekasutus andmekeskuste kestlikkuse hindamist käsitleva liidu ühise kava näitajate hulka ja pakkuda välja veetarbimisega seotud miinimumjõudluse standardid; • luua sobivate partnerite leidmise korral avaliku ja erasektori algatus, mis aitaks saavutada tehnoloogilise läbimurde teostatavates ja taskukohastes kuivjahutusmeetodites. 	2025–2027

2.3 Kõigile puhta ja taskukohase vee tagamine ning tarbijate ja muude kasutajate võimestamine

Juurdepääs ohutule ja puhtale joogiveele ja sanitaaringimustele on inimõigus. ELi veealaste õigusnormide, sealhulgas joogiveedirektiivi ja asulareovee puhastamise direktiivi väljatöötamise ja rakendamise kolme aastakümne jooksul ning märkimisväärsete ELi investeeringutega on kogu ELis üldiselt tagatud juurdepääs puhtale joogiveele ja sanitaaringimustele kooskõlas Euroopa sotsiaalõiguste sambaga⁴⁹. Sellegipoolest elab 1,5 % ELi elanikkonnast ilma elementaarsete sanitaarruumideta ja umbes 4 %-l puudub nõuetekohane juurdepääs puhtale joogiveele. Selle valdkonna meetmed peavad tagama kaasavad ja õiglased jõupingutused, milles käsitletakse naiste ja haavatavate rühmade, näiteks puuetega inimeste ja vähemuste ning kõige vähem jõukate ELi piirkondade, sealhulgas äärepoolseimate piirkondade vajadusi, et edendada sotsiaalset, majanduslikku ja territoriaalset ühtekuuluvust. Viimati nimetatute seisukohast on eriti tähtsad nende ees seisvad spetsiifilised kliimaprobleemid ning ebapiisav veetaristu, mis mõjutab otseselt juurdepääsu joogiveele. Veel üks oluline aspekt on veefiltreerimissüsteemide toetamine kareda või väga kareda veega piirkondades.

Tarbijatel on väga tähtis roll veekerksuse suurendamisel. Lisaks hästi juurdunud ELi ökomärgisele aitab kestlike toodete ökodisaini määrus⁵⁰ tarbijatel valida vähem saastavaid ja veesäästlikumaid tooteid ning sellega vähendada veetarbimist. See peaks kasvatama nõudlust arukal veekasutusel põhinevate toodete järele ning seega suurendama ELi keskkonnanahidlikku ja ringluspõhist konkurentsivõimet. Toodete veetõhususe hindamiseks luuakse uusi eraalgatusi, näiteks ühtne veemärgis (Unified Water Label).

⁴⁹ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_en

⁵⁰ Hiljuti vastu võetud kestlike toodete ökodisaini ja energiamärgistuse tööplaan aastateks 2025–2030 hõlmab tekstiili ja rõivaid, rauda ja terast ning alumiiniumi kui tooteid, mille kohta töötatakse välja uued nõuded, samuti mitut vee seisukohast olulist energiamõjuga toodet, nagu nõudepesumasinaid ja pesumasinaid, mille kohta tehakse kättesaadavaks ökodisaininõuded ja/või energiamärgised.

Vee kasutamisel elamumajanduses ja linnaplaneerimises peaks energia ja vee säästmine alati käima käsikäes. Uus hoonete energiatõhususe direktiiv,⁵¹ mille üks eesmärgi on toetada energia ja sealhulgas sooja vee tarbimise tõhusust, ja uus Euroopa Bauhaus pakuvad märkimisväärsed võimalusi tugevdada jõupingutusi veekerksuse saavutamiseks kogu tehiskeskkonnas ning suurendada samal ajal kasutajate ja kodanike kaasatust ning parimate tavade jagamist veekerksate projekteerimisplaanide ja kontseptsioonide vallas. Seda kajastatakse uue Euroopa Bauhausi rahastu eelseisvas 2026.–2027. aasta tööprogrammis ja tulevases taskukohaste eluasemete kavas, milles võetakse arvesse ka eluasemete kestlikkust, sealhulgas veekerksust.

Rohkem rõhku tuleb panna teadlikkusele ja üldsuse kaasamisele veemajandusse. Suuremat teadlikkust saab toetada digivahenditega ja selline teadlikkus on väga oluline selleks, et suurendada kodanike tahet vett säästa, aga ka selleks, et kaitsta neid paremini üleujutus- ja põuariskide eest (vt punkt 3). Kui tagada avaliku teabe ja läbipaistvuse nõuete täielik rakendamine, saab suurendada kodanike teadlikkust ja valmisolekut osaleda kaasavas veealases juhtimises. Komisjon edendab selliste parimate tavade vahetamist, millega suurendatakse teadlikkust ning luuakse ühiskonnale võimalusi rohkem osaleda veemajanduses ning veemajanduskavades ja üleujutusrisiki maandamise kavades.

Tegelikul kasutamisel, keskkonnamõjul ja maksevõimel põhinev veehinnapoliitika on oluline, et tagada juurdepääs veele ning luua ühtlasi tarbijatele ja muudele kasutajatele õiged stiimulid. Veepoliitika raamdirektiiv soodustab usaldusväärset riiklikku veehinnapoliitikat, mis põhineb õiglaselt jagatud kulude katmisel ja põhimõttel, et saastaja maksab. Läbivaadatud joogiveedirektiivi ja asulareovee puhastamise direktiiviga tagatakse korrapärane ja põhjalik teave veetarbimise ja -hindade kohta ning nõuanded tarbimise vähendamiseks. Parimate tavade vahetamine aitab liikmesriikidel neid vahendeid kõige tõhusamalt kasutada.

Juhtalgatused – kõigile puhta ja taskukohase vee tagamine ning tarbijate ja muude kasutajate võimestamine	Ajakava
Lisada kestlike toodete ökodisaini määruse ja ELi ökomärgise nõuete kehtestamisel või ajakohastamisel neisse toodete veejalajälje käsitlemine.	2025–2027
Edendada parimaid tavasid üldsuse teadlikkuse ja veehinna kujundamise rolli kohta, et edendada veetõhusust, kulude katmist ja põhimõtet, et saastaja maksab, ning sellega seotud riiklikku veealast juhtimist.	2026–2027
Suurendada jõupingutusi veekerksuse saavutamiseks kogu tehiskeskkonnas uue Euroopa Bauhausi rahastu eelseisva 2026.–2027. aasta tööprogrammi ja tulevase taskukohaste eluasemete kava kaudu.	2026

3. VIIS TOETAVAT VALDKONDA VEEKERKSALE EUROOPALE TEE SILLUTAMISEKS

Strateegias esitatud eesmärkide saavutamiseks on vaja kogu ühiskonda hõlmavat ja kõiki sidusrühmi kaasavat lähenemisviisi, mis sisaldab tõhustatud koostööd kodanike, ettevõtjate, kodanikuühiskonna ja loodust esindavate rühmade ning selleks määratud haldusasutuste vahel, kes tegutsevad eri poliitikavaldkondades ja -tasanditel. EL toetab seda meetmetega viies valdkonnas.

⁵¹ Energiatõhususe direktiivi kohaselt peavad liikmesriigid tagama, et piirkondlikud ja kohalikud ametiasutused koostaksid kohalikud kütte- ja jahutuskavad vähemalt sellistes omavalitsustes, milles on rohkem kui 45 000 elanikku.

3.1 Juhtimine ja rakendamine muutuste hoogustamiseks

Veekerkuse saavutamine sõltub ELi tervikliku veealase õigustiku tõhusamast rakendamisest ning tugevamast sünergiast poliitikaga sellistes sektorites nagu põllumajandus, tööstus, energeetika, transport ja tarbijakaitse. Reguleerivad asutused on juba aastakümneid võtnud vee kaitsmiseks meetmeid nii ELi keskkonna- kui ka tervise poliitikas. Euroopa rohelise kokkuleppe kaudu on läbi vaadatud ja ajakohastatud mitu olulist õigusakti, mis on aidanud teha suuri edusamme. Ent nagu ilmneb komisjoni hiljutisest aruandest,⁵² on rakendamise- ja rahastamispuudujäägid seni märkimisväärselt takistanud veealaste õigusaktide eesmärkide saavutamist. Näiteks ei järginud mitu liikmesriiki kolmanda veemajanduskava ja teise üleujutusrisi maandamise kava koostamisel nõuetekohaselt komisjoni 2019. aastal esitatud soovitusi ega ole veel kehtestanud piisavaid registreid, kontrolle ja vajaduse korral sanktsioone, et vältida liigset veevõttu.

Tuginedes riiklike kavade viimase hindamise tulemustele ning kogu ELi hõlmavatele ja riigipõhiste soovitustele, tugevdab komisjon täitmise tagamist. Ta seab sisse struktureeritud dialoogid liikmesriikidega, et teha koostööd ELi laiema veealase õigustiku tõhusamaks rakendamiseks. Tehnilise toe instrument võib aidata liikmesriikidel käsitleda veega seotud probleeme, sealhulgas neid, mis on kindlaks tehtud Euroopa poolaasta raames.

ELi veealaste õigusnormide lihtsustamine võib nende rakendamisele palju kaasa aidata. Komisjon hindab korrapäraselt peamisi õigusakte, näiteks nitraadidirektiivi, mis on praegu hindamisel. Lisaks soovib komisjon käimasoleva uuringu põhjal lihtsustada ja tõhustada vee raamdirektiivi kohast elektroonilist aruandlust. Ka merestrateegia raamdirektiivi läbivaatamine toob kaasa märkimisväärse lihtsustamise. Asulareovee puhastamist käsitleva direktiivi (EL) 2024/3019 artiklis 9 osutatud laiendatud tootjavastutuse süsteemi rakendamisega seoses viib komisjon läbi ajakohastatud uuringu, milles vaadeldakse rakendamise kulusid ja selle võimalikku mõju asjaomastele sektoritele. Peale selle jätkab komisjon liikmesriikide toetamist riiklike süsteemide pragmaatilisel kavandamisel, et vältida ootamatuid või soovimatuid tagajärgi, eelkõige ravimite kättesaadavuse ja taskukohasuse seisukohast⁵³.

Kestlikul rohe- ja digiüleminekul tuleb juhinduda arukal veekasutusel põhinevast ruumilisest planeerimisest. Komisjon tõhustab olemasolevaid visualiseerimisvahendeid, milles koondatakse keskkonnaandmed ning vee- ja energivõrkudega seotud andmed. Eesmärk on pakkuda liikmesriikidele teavet ruumilise planeerimise otsuste tegemiseks ja aidata neil teha kindlaks parimad alad veemahuka äritegevuse sisseseadmiseks ning samal ajal meelitada ligi investoreid looduse taastamiseks ja veevarustusvõrkude ajakohastamiseks, et sellises äritegevuses osalevaid ettevõtjaid toetada.

Piiriülest koostööd tuleb veelgi parandada. Euroopas on 75 piiriülest vesikonda. Kuigi veepoliitika raamdirektiivis on sõnaselgelt nõutud, et liikmesriigid peavad tagama rahvusvaheliste vesikondade puhul koordineeritud rakendamise, oleks siiski võimalik ühtlustatumalt hinnata veekogude seisundit, parandada selliste meetmete kooskõla, mida on võtnud üles- ja allavoolu asuvad riigid, sealhulgas koos ELi mittekuluvate kaldaäärsete partnerriikidega, ning pöörata suuremat tähelepanu vee kvantiteedi haldamisele. Komisjon toetab vastastikuseid algatusi, et soodustada jõe- ja merepiirkondade organisatsioonide, piirkondade ja linnade koostööd, kasutades selliseid ELi

⁵² Komisjoni aruanne nõukogule ja Euroopa Parlamendile veepoliitika raamdirektiivi (2000/60/EÜ) ja üleujutuste direktiivi (2007/60/EÜ) rakendamise kohta. Kolmanda tsükli vesikondade majandamiskavad. Teise tsükli üleujutusrisi maandamise kavad (COM(2025) 2).

⁵³ Nagu on kutsutud üles ka Euroopa Parlamendi 7. mai 2025. aasta resolutsioonis Euroopa veemajanduse kriisivalmiduse strateegia kohta (2024/2104(INI)).

programme ja algatusi nagu programm „Euroopa horisont“, Euroopa Liidu linnade tegevuskava temaatiline partnerlus „Vesitundlik linn“ ning praktikakogukond „Ühtekuuluvus üleminekute jaoks“⁵⁴. See tagab piirkondliku ja kohaliku tasandi olulise kaasamise, nagu on näidanud Interregi programmide algatused.

Juhtalgatused – juhtimine ja rakendamine muutuste hoogustamiseks	Ajakava
Tõhustada täitmise tagamist ja alustada struktureeritud dialooge kõigi liikmesriikidega, et kiirendada ja laiendada ELi veealase õigustiku rakendamist, tuginedes peamistele täitmise tagamise prioriteetidele, mis tulenevad veemajanduskavade ja üleujutusrisiki maandamise kavade viimasest hindamisest.	2025–2026
Korraldada praktikakogukonna „Ühtekuuluvus üleminekute jaoks“ raames korrapärast teabevahetust piirkondade, linnade ja veemajandusasutustega, et edendada parimate tavade vahetamist Interregi raames määratud käsnafunktsiooniga maastike ja piiriülese veealase koostöö valdkonnas.	2025–2027
Käivitada kaardirakendus, mis lõimib keskkonnaandmed vee- ja energiavõrke käsitlevate andmetega, et aidata liikmesriikidel teha kindlaks parimad piirkonnad, kus veemahukas äritegevus oleks kasulik mõlemale poolele.	2027

3.2 Stabiilse varustamise saavutamiseks vajalikud rahalised vahendid, investeeringud ja taristu

Ilma märkimisväärsete täiendavate avaliku ja erasektori investeeringuteta veemajanduse kõigis etappides on liikumine veekerksuse suunas liiga aeglane või mõjutu. Praegused kapitaliinvesteeringud veemeetmetesse (ELi, EIP ja liikmesriikide eelarvete kaudu) ulatuvad ligikaudu 55 miljardi euronit aastas (2022. aasta hindades), mis tähendab, et kehtivate veealaste õigusaktide rakendamiseks on investeeringute puudujääk aastas ligikaudu 23 miljardit eurot (0,1 % ELi SKPst)⁵⁵. See hõlmab investeeringuid selleks, et vihmast saada looduspõhiste lahenduste kaudu roheline vesi (mida säilitatakse maismaaökosüsteemides) ja hallveest (kasutatakse linnaasulates või tööstusprotsessides) loodusesse laskmiseks kõlbav sinine vesi (jõesid ja mered). Investeeringud peavad hõlmama kõiki veemajanduse etappe ja olema kavandatud integreeritud viisil, võttes arvesse tulevase kliimastenaariume ja neist tulenevate riskide hindamist. Investeeringud peavad toetama ka uut veetehnoloogiat. Näiteks võivad liikmesriigid kasutada platvormi BlueInvest raames ette nähtud stiimuleid sinistes sektorites ja arendada Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvormi (STEP) nõuetele vastavaid veega seotud kriitilise tähtsusega tehnoloogiaid. Samal ajal peavad liikmesriigid vältima toetusi, mis võivad kõrvalmõjuna kahjustada keskkonda või põhjustada ebatõhusat veekasutust.

Ühtekuuluvuspoliitika hiljutises vahehindamises tegi komisjon ettepaneku erakorralise meetmepaketi kohta, et julgustada liikmesriike ja piirkondi investeerima veekerksusesse. Pakett sisaldab kuni 100 % ulatuses ELi rahastust ja 30 % ulatuses eelmakseid veekerksuse

⁵⁴ https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/communities-and-networks/cohesion-4-transition_en

⁵⁵ Keskkonna peadirektoraadi 2024. aastal ajakohastatud analüüs keskkonnainvesteeringute vajaduste, rahastamise ja puudujääkide kohta EL 27s (siseanalüüs). Tuleb märkida, et see summa põhineb suuresti veevarustuse ja kanalisatsiooniga seotud vajadustel ega pruugi täiel määral kajastada veepoliitika raamdirektiivi ja üleujutuste direktiivi rakendamise seotud muude meetmete kulusid.

investeeringutesse, mis on kavandatud selle uue erieesmärgi sihtotstarbelise prioriteedi raames, ning mitmesuguseid paindlikkusmeetmeid.

Mõnel liikmesriigil on raskusi olemasolevate ELi rahaliste vahendite kasutamise ja haldussuutlikkuse puudumise ning õiguslike või korralduslike takistuste tõttu. Tuleb parandada veekerksuse investeeringute tegemise suutlikkust, eelkõige vähem arenenud piirkondades. Tehniline abi võib koos õigel tasandil elluviidavate veealase juhtimise reformidega aidata tagada pakutava ELi raha võimalikult tõhusa kasutamise.

Olemasolevad ELi rahalised vahendid tuleks kiiresti kasutusele võtta investeeringuteks, mille eesmärk on vähendada lekkeid, kasutades digivahendeid, nutiarvestisüsteeme ja veetõhusust suurendavat tehnoloogiat. Need investeeringud ei nõua nii keerukat planeerimist kui suured veeprojektid. Menetluste lihtsustamiseks ja ühtlustamiseks töötab komisjon liikmesriikidele välja suunised nende valdkondade isehäälestuvate süsteemide (katse)projektide jaoks.

Järgmine mitmeaastane finantsraamistik annab võimaluse täiendavalt toetada veekerksust investeeringute ja reformide kaudu. Riiklike ja piirkondlike partnerluslepingute raames võiksid liikmesriigid käsitleda selliseid valdkondi nagu parem juhtimine, riskihindamine ja katastroofideks valmisolek, suurem veetõhusus ja vee taaskasutamine, nõudluse vähendamise tähtsustamine ja tõhusam kontroll. Peale selle julgustab komisjon liikmesriike tegema koostööd roheliste ja siniste koridoride algatuse raames, et toetada ökoloogilise keskkonna ja taristu, sh jõgede, märgalade ja rannikualade taastamist.

Lisaks tõhustab komisjon koostööd EIP grupiga, et suurendada avaliku ja erasektori veevaldkonna investeeringuid nii ELis kui ka mujal maailmas. EIP grupp, kes on juba praegu veesektori suurim ülemaailmne rahastaja, on töötanud välja veeprogrammi komisjoni veekerksuse strateegia toetamiseks ja planeerinud ajavahemikuks 2025–2027 üle 15 miljardi euro rahastust projektidele, millega muu hulgas suurte taristute ja looduspõhiste lahenduste kaudu parandatakse juurdepääsu veele, saastekontrolli, kerksust ja ELi veesektori konkurentsivõimet. Lisaks ühendavad komisjon ja EIP jõud, et kõrvaldada veeinvesteeringute kasutuselevõtu kitsaskohad. See hõlmab ettepanekut uue kestliku veekasutuse nõustamisvahendi loomiseks, et rahastada EIP tehnilist abi projektide ettevalmistamisel ning rahastamisvajaduste ja -võimaluste paremat kvantifitseerimist veeinvesteeringute hõlbustamiseks.

Erasektori investeeringuid tuleb oluliselt suurendada. Koostöö finantsasutustega võib tuua rohkem erasektori raha veekerksusesse, kui kasutatakse segarahastamise lähenemisviise, uuenduslikke mudeleid, nagu vesi teenuse kujul (Water as a Service), ning roheliste ja siniste võlakirjade struktureeritud ökosüsteeme. Ökosüsteemiteenuste kavade premeerimine võib samuti toetada vajalike turgude loomist. Komisjon võtab vastu looduse arvestusühikute tegevuskava, et kasutada ära nende vahendite potentsiaali ja stimuleerida nende turgude laienemist. Lisaks soovitakse ELi kestliku rahanduse lihtsustatud raamistikuga ning Euroopa hoiuste ja investeerimisliidu loomisega suurendada ELi ettevõtjate rahastamise võimalusi, sh veesektoris.

Kliimast tingitud häired annavad ettevõtjatele rohkem majanduslikke põhjuseid teha veeinvesteeringuid ning uuenduslik lähenemine võib avada ukse märkimisväärsetele erainvesteeringutele. Ettevõtjad, investorid ja valitsused peavad vett üha enam rahaliselt oluliseks teguriks. Kuid veevaldkonnas erainvesteeringute tegemisel on märkimisväärsed takistusi, mis nõuavad sageli tihedat koostööd eri sidusrühmade vahel, muu hulgas ka selleks, et lahendada tasuta kasutamise probleemid. Komisjon loob veekerksuse investeeringute kiirendi, et rakendada 20 innovaatilist katseprojekti, mille raames tegeletakse vee loodusliku säilitamise ja veetõhususega ning viiakse kokku kohalikud veeinvestorid, probleemidele lahenduste otsijad ja lahenduste pakkujad, et

innustada sarnaseid meetmeid kogu ELis. See võiks tugineda ka eluslaborite võrgustikele, mis on loodud näiteks Euroopa partnerluste ja missioonide raames. Komisjon uurib Euroopa Keskpanga ning Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve ettepanekute põhjal võimalikke lahendusi, millega parandada kindlustuskaitset, et tulla toime üha suureneva probleemiga, kuidas kindlustada majandusliku kahju vastu, mida põhjustavad ELis looduskatastroofid, sh veega seotud katastroofid.⁵⁶ Stiimulid kasutatava veega seotud paremate andmete saamiseks, hinnakujunduseks ja kontrolliks (vt punkt 2.3) aitavad samuti muuta veeinvesteeringuid majanduslikult atraktiivsemaks, sh sellistes sektorites, mis sõltuvad suurel määral veest ja on selle nappuse suhtes üha haavatavamad, nagu põllumajandus, vesiviljelus ja energeetika.

Juhtalgatused – stabiilse varustamise saavutamiseks vajalikud rahalised vahendid, investeeringud ja taristu	Ajakava
Koostöös komisjoniga lükata käima EIP veeprogramm ja kestliku veekasutuse nõustamisvahend, et pakkuda rohkem tuge võimalikele laenuvõtjatele ja suurendada seega projektide ettevalmistamist.	2025
Toetada ühtekuuluvuspoliitika vahehindamise raames liikmesriike ja piirkondi ühtekuuluvuspoliitika rahastuse ümbersuunamisel veekerksuse edendamiseks.	2025
Luuva veekerksuse investeeringute kiirendi.	2026–2027
Käivitada roheliste ja siniste koridoride algatus, et toetada ökoloogilise keskkonna ja taristu, sh jõgede, märgalade ja rannikualade taastamist, et taastada veeringe „allikast mereni“ lähenemisviisi abil.	2027
Võtta vastu looduse arvestusühikute tegevuskava, et kasutada ära nende vahendite potentsiaali ja stimuleerida nende turgude laienemist.	2025

3.3 Digitaliseerimine ja tehisaru kasutamine usaldusväärse veemajanduse kiirendamiseks ja lihtsustamiseks

Digitaliseerimisel on võimas potentsiaal veemajanduse murranguliseks muutmiseks ja kestliku veekasutuse edendamiseks. Sellega saadakse ajaline ülevaade, mis aitab paremini kujundada poliitikat ning täiustada veetaristu ja -teenuste kavandamist ja toimimist. Turul on palju digilahendusi, sealhulgas tehisaru⁵⁷. Siiski on nende kasutuselevõtt endiselt liiga aeglane ja ebahütlane.

Sellise paljuski kasutamata potentsiaali kasutamiseks võtab komisjon, tuginedes peatselt valmivatele teatistele andmeliidu ning tehisintellekti kasutamise kohta, vastu tegevuskava, mis on suunatud veesektori konkreetsete probleemide lahendamisele, nagu analoogsüsteemid ja vananevad süsteemid ning väga suured andmekogud, mis on hajutatud mitmete hoidlate vahel. Tegevuskaval on kaks põhisammast: i) digilahenduste kasutuselevõtt rahastamise ja teadmiste jagamise kaudu, et arendada digioskusi ja soodustada tehnoloogiisiiret veesektoris, ning ii) veandmete jagamise toetamine, edendades riiklike andmeportaalide arendamist, et ületada

⁵⁶ EKP ja EIOPA, „Towards a European system for natural catastrophe risk management“, ühisdokument, detsember 2024.

⁵⁷ Nende lahenduste hulka kuuluvad nutiarvestid, mis edastavad reaaliajaseid andmeid veekasutuse kohta, prognooshooldus- ja lekketuvastussüsteemid, digiteisikud ning tooted, mis põhinevad kohapeal loodud, dronide või satelliitanduritega saadud andmetel.

killustatus ja muuta andmed kergesti leitavaks, tasuta kättesaadavaks, koostalitlusvõimeliseks ja taaskasutatavaks kooskõlas avaandmete direktiivi⁵⁸ nõuetega.

Veemajandusele oluliste Maa seire toodete ühtne kontaktpunkt teeb vee majandamise kosmoseandmete abil kõigile kergesti kättesaadavaks. Kuigi Maa seiret on aastakümneid kasutatud põudade ja üleujutuste prognoosimiseks, on selle igapäevane kasutamine veemajanduses palju vähem levinud. Copernicus ja selle kuus eriteenust sisaldavad laia valikut veega seotud tooteid, millele juurdepääs on täielik, tasuta ja avatud. See teave on siiski hajutatud. Komisjon loob veemajandusega seotud Maa seire toodete jaoks ühtse kontaktpunkti – vee teemakeskuse –, et koondada Copernicuse veega seotud andmed, tooted ja tööriistad ning hõlbustada nendele andmetele juurdepääsu ja nende kasutamist. Ta edendab koostööd Maa seire ja veemajanduse kogukondade vahel partnerluses Teadusuuringute Ühiskeskuse Maa seire teadmuskeskusega, tagamaks, et Copernicuse tooted vastavad kasutajate ja poliitikakujundajate vajadustele.

Veemajandusasutused ning planeerimis- ja lube väljastavad asutused ning erasektor võivad vajada abi kliimamuutustest tulenevate riskide hindamisel. Komisjoni arendatavad digimudelid, nagu maailmamere digiteisik ja algatus „Destination Earth“, toetavad pikaajaliste veetingimuste hindamist ja nende andmete kättesaadavust mitmesuguste kliimamuutuste või inimtegevuse stsenaariumide korral. Need võimalused võivad saada riiklikele ja kohalikele ametiasutustele kättesaadavaks enne 2030. aastat.

Juhtalgatused – digitaliseerimine ja tehisaru kasutamine usaldusväärse veemajanduse kiirendamiseks ja lihtsustamiseks	Ajakava
Arendada ja rakendada algatuse „Destination Earth“ ja ELi maailmamere digiteisiku rakendusi veekerksuse tagamiseks ning teha need võimalused 2030. aastaks kättesaadavaks riiklikele ja kohalikele haldusasutustele nii ELis kui ka mujal.	2025–2030
Töötada välja kogu ELi hõlmav veesektori digitaliseerimise tegevuskava, sh kogu ELi hõlmav algatus nutiarvestisüsteemide pakkumiseks kõigile.	2026
Käivitada Copernicuse vee teemakeskus.	2026

3.4 Teadusuuringud ja innovatsioon, veetööstus ning oskused, et tugevdada konkurentsivõimet

Veealast innovatsiooni tuleb laiendada, tuginedes ELi idu- ja kasvufirmade strateegiale. Vesi on olnud ELi teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammides oluline teema ning Euroopas on juba välja töötatud suur hulk uuenduslikke ideid ja lahendusi. Nende lahenduste tegelik kasutuselevõtt pärast projektietappi on siiski endiselt aeglane. Selle küsimuse lahendamiseks loob komisjon teadusepoliitika liidese, et väärtustada ELi ja riiklikult rahastatud teadus- ja innovatsioonimeetmetest saadud teadmisi.

Komisjon loob arukat veekasutust toetava tööstusliidu, et toetada sellist ühtset tegevust, stimuleerides innovatsiooni, konkurentsivõimet ja tagades vajalikud veevaldkonna oskused. Lisaks uurib komisjon kooskõlas puhta tööstuse kokkuleppega, kuidas saaks riigihangetega edendada veekerksuse kaalutlusi asjaomastes riigihangetes ja VKEde lihtsustatud turulepääsu, et aidata neil oma innovatsioonipotentsiaali ära kasutada. Lisaks nendele algatustele käivitab komisjon ka Euroopa

⁵⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1024 avaandmete ja avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise kohta.

veeakadeemia, et tegeleda Euroopa veesektori suutlikkuse vajadustega, edendades avaliku ja erasektori partnerlust, innovatsiooni ja tehnosiiret oskuste nappuse kõrvaldamiseks.

Igas vanuses ja iga valdkonna inimesed peavad arendama uusi oskusi. Tööhõive veesektoris on viimastel aastatel kasvanud ja see kasv jätkub⁵⁹. Nii avaliku sektori asutused kui ka erasektor seisavad aga silmitsi vananeva tööjõuga ja oskuste nappusega, eelkõige sellistes tehnilistes valdkondades nagu veekäitlus ja veemajandus, samuti seoses digioskustega. Oskuste liidu pakett, sh Euroopa Sotsiaalfond+, võib aidata edendada ametiasutuste, veemajanduse spetsialistide ja kogukondade koolitamist. Magevee ja ookeanide valdkonnas tuleb edendada MATI (matemaatika, teaduse, tehnoloogia, inseneeria) oskusi⁶⁰. Selleks et anda ELi veesektori töötajatele õiged oskused, teevad komisjon, ELi veetööstus ja sidusrühmad koostööd ja võivad selle käigus ka luua ulatusliku oskustealase partnerluse. Lisaks tõhustab komisjon kutseõpet, suurendades oma toetust veevaldkonna kutsehariduse tippaseme platvormile (Platform of Vocational Excellence Water). Samuti kasutab komisjon olemasolevat Euroopa merekoolide võrgustikku, et „allikast mereni“ lähenemisviisi rakendamisel oleks magevee ja ookeanide kaitse kohta rohkem pädevust ja teadlikkust.

Hoolimata tugevast teadmusbasisest esineb endiselt lünki selles, kuidas mõista põhjuslikke seoseid Euroopa magevee- ja mereala, veevarude kättesaadavuse ja kliimamuutuste ning vee-, energia-, toidu- ja ökosüsteemide vahel. ELi teadusfonde tõhusalt kasutades saaks tuua turule uuenduslikku tehnoloogiat ja toetada VKEsid. Tuginedes tippasemel teadusuuringutele, mida tehakse ELi missioonide „Meie ookeanide ja veekogude taastamine“ ning „Kliimamuutustega kohanemine“ raames, võtab komisjon 2026. aasta lõpuks vastu veekerksuse teadusuuringute ja innovatsiooni strateegia, et tegeleda ELi teadusuuringute ja innovatsiooni algatuste killustatuse probleemiga.

Selleks et suurendada Euroopa konkurentsivõimet veevaldkonnas, ergutades innovatsiooni ning kõrvaldades oskuste ja teadmiste puudujäägid, tuleb luua rohkem koostöid ning ühendada tööstus, haridus ja teadusuuringud „allikast mereni“ lähenemisviisi abil. Seepärast käivitab komisjon 2026. aastal Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudi raames vee-, mere- ja merendussektori ja ökosüsteemide teadmus- ja innovatsioonikogukonna.

Juhtalgatused – teadusuuringud ja innovatsioon, veetööstus ning oskused, et tugevdada konkurentsivõimet	Ajakava
Teaduse-poliitika liides ELi rahastatud teadus- ja innovatsiooniprojektide tulemuste levitamiseks nt ühtse kontaktpunkti platvormi kaudu.	2026
Veekerksuse teadus- ja innovatsioonistrateegia.	2026
Arukat veekasutust toetav tööstusliit konkurentsivõime stimuleerimiseks.	2026
Euroopa Veeakadeemia.	2026–2027
Vee-, mere- ja merendussektori ja ökosüsteemide teadmus- ja innovatsioonikogukond Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudi raames.	2026

3.5 Julge- ja valmisolek ühise vastupanuvõime suurendamiseks

Liikmesriigid on peamiste veeriskidena nimetanud kliimast tingitud ohte ja elurikkuse kadumist, pahatahtlikest rünnakutest põhjustatud elutähtsa veetaristu ja veevarustuse häireid

⁵⁹ Cedefop (2023). Skills in transition: the way to 2035. Luxembourg, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, <http://data.europa.eu/doi/10.2801/438491>.

⁶⁰ MATI-hariduse strateegiline kava: konkurentsivõimet ja innovatsiooni toetavad oskused (COM(2025) 89).

ning maismaa- ja merevee juhuslikku reostust. Viimastel aastatel on selliste katastroofide tõttu esitatud ELi elanikkonnakaitse mehhanismile üha rohkem abitaotlusi nii Euroopast kui ka mujalt maailmast. EL näitab jätkuvalt üles solidaarsust piiriülese koostöö suhtes, kuid selleks, et olemasolevaid rahalisi vahendeid tõhusalt kasutada ja vähendada vajadust katastroofiabi järele, tuleb sellist solidaarsust täiendada lõimitud valmisoleku põhimõtetega. Eriti asjakohased on siinkohal piirkondliku erakorralise ülesehitustoetuse (RESTORE) määrus,⁶¹ millega toetatakse liikmesriike rahastuse kiirel mobiliseerimisel, ja ühtekuuluvuspoliitika vahehindamine.

Kodanikud vajavad kohalikke lahendusi, mis kaitsevad neid ja võimaldavad neil olla valmis selleks, mida ei ole võimalik ära hoida, ja mis luuakse kooskõlas ELi kriisivalmiduse strateegiaga⁶². Sellised meetmed peavad hõlmama linnaplaneerimise kaalutlusi, et võidelda saaste vastu, ning samas aitama leevendada kliimamuutusi ja nendega kohanemist, parandada põua- ja üleujutusrisiki juhtimist, optimeerida digivahendite ja kiirhoiatussüsteemide kasutamist ning tugevdada seoseid juba olemasolevate riskijuhtimisvahendite vahel nii Euroopa tasandil (näiteks Copernicuse hädaolukordade ohjamise teenuse varajase hoiatamise vahendid) kui ka riikide ja kohalikul tasandil⁶³. Kodanikke ja kogukondi tuleb võimestada, et nad saaksid kohaneda kliimamuutustega ning kaitsta end üleujutuste ja põudade eest. Hooneid ja maad puudutavate konkreetsete üleujutus- ja põuariskide kohta teabe andmine on esimene samm ühiskonna kerksuse suurendamise suunas.

ELis on palju vahendeid, et kaitsta elanikkonda veega seotud katastroofide eest või leevendada nende mõju, kuid siiski ei tunta ega kasutada neid alati piisavalt. Oluline on anda kodanikele võimalus saada teavet kliimast tingitud veekatastroofide üha suuremate riskide kohta ja aidata neid riske juhtida, nagu näevad ette ELi elanikkonnakaitse mehhanismi raames välja töötatud õnnetustele vastupidavusega seotud eesmärgid⁶⁴. Komisjon tõhustab ELi reaalses varajase hoiatamise ja seire süsteeme, mis hoiatavad üleujutuste ja põudade eest, ning toetab selleks liikmesriikide meetmeid ja tugevdab Euroopa põuavaatluskeskust ning Copernicuse hädaolukordade ohjamise teenuse Euroopa üleujutuste häiresüsteemi.

Nõrkade külgede tundmine ja kõrvaldamine suurendab vastupanuvõimet. Olukorras, kus küberrünnakud veerajatiste vastu üha sagedasemad ja nende mõju on üha rängem, aitab asjakohane julgeoleku planeerimine ja haavatavusest selgema pildi saamine liidul ja majandustegevuses osalejatel võidelda vaenulike aktidega, mis on suunatud süsteemide füüsilise ja kübertervikluse vastu, nt rünne joogiveega varustamise ja reovee puhastamise taristu vastu ning tahtlikult vee kaudu levitav saaste. Elutähtsa teenuse osutajate toimepidevuse direktiivi⁶⁵ ja küberturvalisuse 2. direktiivi⁶⁶ täielik rakendamine aitab sellisele planeerimisele suuresti kaasa. Tulevast komisjoni teatist, millega kehtestatakse mittesiduvad suunised, et toetada liikmesriike nende kriitilise tähtsusega

⁶¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. detsembri 2024. aasta määrus (EL) 2024/3236, millega muudetakse määrusi (EL) 2021/1057 ja (EL) 2021/1058 seoses piirkondliku erakorralise ülesehitustoetusega (RESTORE).

⁶² JOIN(2025) 130 final, komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regionide Komiteele ELi kriisivalmiduse strateegia kohta.

⁶³ Copernicuse hädaolukordade ohjamise teenus koos varajase hoiatamise süsteemidega: metsapõlengud (Euroopa metsatulekahjude teabesüsteem – EFFIS), üleujutused (Euroopa ja ülemaailmne üleujutuste häiresüsteem – EFAS ja GloFAS) ning põuad (Euroopa ja ülemaailmne põuavaatluskeskus (EDO & GDO)) ning üleujutusriskiga piirkondade kaaardirakendus teadlikkuse suurendamiseks.

⁶⁴ Esimesed õnnetustele vastupidavusega seotud eesmärgid kehtestati ELi elanikkonnakaitse mehhanismi otsuse artikli 6 lõike 5 alusel ja need avaldati 2023. aasta veebruaris. Soovitus liidu suurõnnetustele vastupidavuse eesmärkide kohta (ELT C 56, 15.2.2023, lk 1). Euroopa Liidu suurõnnetustele vastupidavuse eesmärgid: ühistegevus tulevastest hädaolukordades (COM(2023) 61).

⁶⁵ 2026. aastaks võtavad liikmesriigid vastu strateegia, et suurendada joogi- ja reoveesektori elutähtsa teenuse osutajate toimepidevust.

⁶⁶ Direktiiv (EL) 2022/2555, mis käsitleb meetmeid, millega tagada küberturvalisuse ühtlaselt kõrge tase kogu liidus (küberturvalisuse 2. direktiiv) (ELT L 333, 27.12.2022, lk 80).

üksuste üle otsustamisel ja riskihindamise tulemuste esitamisel, hakatakse kohaldama joogivee- ja reoveesektori suhtes kooskõlas elutähtsa teenuse osutajate toimepidevuse direktiivi kohaldamisalaga. Veel üks oluline element ELi vastupanuvõime tugevdamisel on avaliku sektori asutuste, ettevõtjate ja üldsuse toetamine tuleviku kliimarisikudeks valmistumisel, sealhulgas ühiste kliimaalaste võrdlusstenaariumide ja digivahendite kasutamise kaudu ELi reaalses varajases hoiatamise ja seire süsteemide jaoks.

Juhtalgatused – julge- ja valmisolek ühise vastupanuvõime suurendamiseks	Ajakava
Suurendada elutähtsa teenuse osutajate toimepidevuse direktiivi rakendamise kaudu maismaa- ja merevee taristu vastupanuvõimet.	2025
Tõhustada ELi reaalses varajases hoiatamise ja seire süsteeme, mis hoiatavad üleujutuste ja põudade eest, ja tugevdada selleks Euroopa põuavaatluskeskust ning Copernicuse hädaolukordade ohjamise teenuse Euroopa üleujutuste häiresüsteemi.	Alates 2025
Võtta vastu Euroopa kliimakohanemise kava.	2026

4. ÜLEMAAILMNE TEGEVUS – OLLA EESKUJUKS, NÄIDATA PÜHENDUMUST JA TEHA ALGATUSI

Kestliku arengu tegevuskava 2030 lõpuni on jäänud viis aastat. Kestliku arengu kuuenda eesmärgi⁶⁷ suunas liikumine ei ole suutnud kaugeltki vajalikku tempot hoida. Maailmas puudub 2,2 miljardil inimesel endiselt juurdepääs puhtale joogiveele, enam kui poolel inimkonnast pole ohutuid sanitaaringimusi ning jätkub paljude valgalade degradeerumine, mis ohustab ökosüsteemi tervist ja vee kättesaadavust ning mida süvendavad kliimamuutused. Märgalad on looduse kõige tõhusamad veemajandajad, kuid kogu maailmas kaovad need kolm korda kiiremini kui metsad, mis suurendab kõrbestumise ja üleujutuste ohtu. Hinnanguliselt kannatab 2030. aastaks peaaegu pool maailma elanikkonnast veestressi all⁶⁸.

Kiirendatud veekriisi ärahoidmiseks on vaja ruttu ja murranguliselt tegutseda kogu maailmas, sealhulgas muuta ühise heaolu nimel vee väärtustamist ja veelast juhtimist. Strateegia „Global Gateway“ raames võetavate meetmetega aitab EL kaitsta ja taastada ülemaailmset veeringet, ehitada üles aruka veekasutusega majandus ja tagada kõigile veega kindlustatus, nagu on ELi tasandil käesoleva strateegiaga ja tulevikupaktiga⁶⁹ eesmärgiks seatud. EL laiendab strateegilisi partnerlusi ja veediplomaatiat, et edendada veevarude integreeritud majandamist, „allikast mereni“ lähenemisviisi, looduspõhiste lahenduste kasutamist, investeeringuid kõigile puhta joogivee, sanitaaringimuste ja kestliku veemajanduse tagamiseks ning innovatsioonist tõukuvaid poliitikareforme. Konkurentsivõimelise aruka veekasutusega ringmajanduse ülesehitamise nimel tegutsedes toetab EL ülemaailmseid algatusi veetõhususe ja vee taaskasutamise edendamiseks kõigis majandussektorites. Lisaks toetab EL Codex Alimentarius’i suuniste viimistlemist ja vastuvõtmist,⁷⁰ et tagada vee mikrobioloogiliselt ohutu kasutamine ja taaskasutamine toidutootmisel kogu maailmas..

⁶⁷ 6. eesmärk. Tagada kõigile puhas joogivesi, sanitaaringimused ja kestlik veemajandus.

⁶⁸ ÜRO 2024. aasta maailma veevarude arengu aruanne „Water for prosperity and Peace“.

⁶⁹ [ÜRO Peaassamblee resolutsioon 79/1](https://www.un.org/press/en/2024/04/240401-ur-res-79-1)

⁷⁰ [fao.org/fao-who-codexalimentarius/sh-proxy/tr/?lnk=1&url=https%253A%252F%252Fworkspace.fao.org%252Fsites%252Fcodex%252FStandards%252FCXG%2B100-2023%252FCXG_100e.pdf](https://www.fao.org/fao-who-codexalimentarius/sh-proxy/tr/?lnk=1&url=https%253A%252F%252Fworkspace.fao.org%252Fsites%252Fcodex%252FStandards%252FCXG%2B100-2023%252FCXG_100e.pdf)

Vee, rahu ja julgeoleku vahelist seost tugevdatakse humanitaar-, arengu- ja rahuvaldkonna osalejate kokkuviiemisega, kaitstes rahvusvahelise humanitaarõiguse järgimist, et toetada veevarude, veesektori töötajate ja veetaristu ohutust ja julgeolekut konfliktipiirkondades. EL kehtestab oma rahastatavatele humanitaarabioperatsioonidele minimaalsed keskkonnanõuded, mis aitab ELil edendada veevarude kestlikkust seal, kus veepuuduse mõju on eriti suur⁷¹.

Tugevam ülemaailmne veelane juhtimine on oluline järjepidevateks edusammudeks, strateegiliseks kursihoidmiseks ja killustatuse ületamiseks. ÜRO 2023. aasta veekonverentsil kinnitati veeteema kindlalt ülemaailmsele poliitikamaastikule koos ambitsioonika veemeetmete tegevuskavaga,⁷² millele järgnesid ÜRO Keskkonnaassamblee kuuendal istungjärgul vastu võetud resolutsioon vee kohta,⁷³ kogu ÜRO süsteemi hõlmav vee- ja sanitaaringimuste strateegia⁷⁴ ning ÜRO veevaldkonna erisaadiku ametisse nimetamine. EL teeb tööd selle nimel, et saavutada eelseisvatel ÜRO veekonverentsidel ambitsioonikad ja tegevusele suunatud tulemused, sealhulgas veevaldkonna regulaarne ÜRO valitsustevaheline protsess, veevaldkonna integreerimine mitmepoolsetesse protsessidesse ja osalemine peamistes koalitsioonides. EL kaasab ka partnerriigid veelasesse juhtimisse, sealhulgas ELi liikmesriikide veesaadikute võrgustiku loomise kaudu.

EL toetab ÜRO veekonventsiooni laiendamist,⁷⁵ et edendada ühiste veevarude kestlikku majandamist, konfliktide tõkestamist, rahuloomet, julgeolekut ja majandusarengut. Global Gateway⁷⁶ kaudu teeb Euroopa tiim (komisjon, EIP ja liikmesriikide arengurahastusasutused) kättesaadavaks üle 1,2 miljardi euro, et toetada juhtimist, teadmisi ja investeeringuid 18 peamises piiriüleses vesikonnas 47 Aafrika ja Kesk-Aasia riigis. See hõlmab selliseid algatusi nagu Araali mere rahvusvaheline fond ja sinise Aafrika programm.

EL tugevdab riiklikke ja piirkondlikke veelaseid partnerlusi. See hõlmab Vahemere Liidu veemeetmete tegevuskava aastani 2030 ja tulevast uut Vahemere piirkonna lepet, et tegeleda selle piirkonna suureneva veenappuse ja kliimamõjudega. EL toetab kandidaatriike ja Euroopa naabruses asuvaid riike muuhulgas Lääne-Balkani ja idanaabruse investeerimisraamistikku ning Ukraina rahastu kaudu. Sellega seoses on eriti oluline ELi strateegiline lähenemisviis Mustale merele,⁷⁷ et toetada kohalikke kogukondi ka sõjaga seotud keskkonnakahju kõrvaldamisel. EL teeb ettepaneku lisada energiaühenduse asutamislepinguga⁷⁸ hõlmatud Euroopa Liidu õigustikku asjakohased veelased õigusaktid. Euroopa Liit ja Kesk-Aasia tõhustavad oma koostööd hiljuti kokku lepitud strateegilise partnerluse kaudu 12 miljardi euro suuruse Global Gateway investeeringute paketi, et keskenduda neljale peamisele prioriteedile, sh kliimale, veele ja energiale. ELi tiptasemel veetööstus on võtmetähtsusega, et toetada partnerriike, arendada veesäästlikku tehnoloogiat, rahastada kestlikku

⁷¹ https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/humanitarian-aid/climate-change-and-environment_en

⁷² <https://sdgs.un.org/conferences/water2023/action-agenda>, koos ELi võetud 33 kohustusega <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7443-2023-INIT/en/pdf>.

⁷³ <https://docs.un.org/en/UNEP/EA.6/RES.13>.

⁷⁴ [UN System-wide Strategy for Water and Sanitation July2024 vs23July2024.pdf](https://www.un.org/press/en/2024/04/240401-un-system-wide-strategy-for-water-and-sanitation-july2024-vs23july2024.pdf).

⁷⁵ Piiriveekogude ja rahvusvaheliste järvede kaitse ja kasutamise konventsioon.

⁷⁶ Euroopa strateegia kõige pakilisemate üleilmsete probleemide lahendamiseks ja kuni 300 miljardi euro ulatuses investeeringute tegemiseks kestlikesse ja kvaliteetsetesse projektidesse, https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/global-gateway_en.

⁷⁷ JOIN(2025) 135/3, ühisteatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Euroopa Liidu strateegiline lähenemisviis Musta mere piirkonnale“.

⁷⁸ [Energiaühenduse asutamisleping – energiaühenduse veebisait](#)

taristut ja edendada innovatsiooni. EL toetab poliitilisi stiimuleid, rahastamismehhanisme ja veega tegelevaid VKEsid, et kasutada ära asjaomaseid turuvõimalusi.

EL on jätkuvalt pühendunud sellele, et aidata vähendada suurt puudujääki rahvusvahelises veealases rahastamises. Strateegia „Global Gateway“ kaudu on EL koos liikmesriikidega jätkuvalt suurim ametliku arenguabi andja, sealhulgas veetaristu ja looduspõhiste lahenduste jaoks, ning seda tugevdatakse erasektori kaasamisega Euroopa Kestliku Arengu Fondi (EFSD+) kaudu. EIP ning Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupank on koos teiste mitmepoolsete arengupankadega võtnud kohustuse suurendada veega kindlustatuse rahastamist ning teha tihedamat koostööd⁷⁹. EL jätkab investeringute toetamist peamiselt segarahastamise mehhanismide ja tagatiste ning investeerimiskliima parandamise kaudu, hõlbustades õigusreforme ning edendades kõrgeid sotsiaalseid ja keskkonnastandardeid. See hõlmab selliseid algatusi nagu Climate Investor 2, mis on segarahastamisvahend, millega kaasatakse kuni 2,2 miljardit eurot vee, sanitaartingimuste ja ookeani taristuprojektide jaoks, samuti hõlmab see strateegilisi hankeid ning keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimisraamistike toetamist. Oma osa võiks olla ka puhta kaubanduse ja keskkonnasäästlike investeringute partnerlustel.

Juhtalgatused – ülemaailmne tegevus – olla eeskujuks, näidata pühendumust ja teha algatusi	Ajakava
Edendada strateegia „Global Gateway“ kaudu veekerksust, toetades prioriteetseid veega seotud algatusi ning riikide ja piirkondade tugevdatud kaasamist.	Alates 2025

5. KOKKUVÕTE

Komisjon kutsub liikmesriike, institutsioonilisi partnereid, ettevõtjaid ja kõiki ühiskonnaliikmeid üles võtma meetmeid vastavalt käesolevas strateegias kirjeldatule.

Alates 2025. aasta detsembrist kutsub komisjon iga kahe aasta järel kokku veekerksuse foorumi, kus ELi sidusrühmad ja huvitatud isikud peavad kaasavat dialoogi, et teha kokkuvõtte edusammudest, mida on tehtud veekerksuse suurendamisel kõigil valitsus-, äri- ja kodanikuühiskonna tasanditel, ning jälgida käesoleva strateegia rakendamist.

Komisjon teeb 2027. aastal vahehindamise strateegias sisalduvate meetmete rakendamise edusammude kohta. Samuti hindab komisjon esimest korda veetõhususe esikohale seadmise soovitusel rakendamist. Sellega seoses on võimalik, et meetmeid ajakohastatakse või need vaadatakse üle.

2029. aastal hindab komisjon tehtud edusamme, sealhulgas hindab täielikult riiklikke meetmeid, mis on võetud kooskõlas veetõhususe esikohale seadmise soovitusel. Komisjon teeb kindlaks ka võimalikud edasised meetmed, mida on vaja esilekerkivate probleemide lahendamiseks, ning vaatab vastavalt vajadusele läbi kindlaksmääratud eesmärgid ja meetmed, et saavutada veekerksus kõigis ühiskonnasektorites.

⁷⁹ <https://www.eib.org/files/press/CommitmenttoWaterSecuritywithlogos.pdf>

I LISA. MEETMETE TÄIELIK LOETELU

	MEETMED	Ajakava
VEERINGE TAASTAMINE JA KAITSMINE		
	Seada muu hulgas liikmesriikidega peetavate struktureeritud dialoogide kaudu veepoliitika raamdirektiivi ja üleujutuste direktiivi rakendamise prioriteedid, keskendudes vee kvaliteedile ja kvantiteedile.	2025–2026
	Vaadata läbi merestrateegia raamdirektiiv.	2027
	Töötada välja veenappuse näitajad ja põuaohjekavade tehnilised suunised.	2026–2027
	Tegeleda peamiste saasteallikatega: <ul style="list-style-type: none"> • luua sobivate partnerite leidmise korral avaliku ja erasektori algatus, mis aitaks saavutada tehnoloogilise läbimurde teostatavates ja taskukohastes PFASide ja muude püsivate kemikaalide avastamise ja nendega seotud tervendamise meetodites; • võtta kasutusele liikmesriikidele mõeldud abivahendite kogum, et toetada toitainetega saastumise vähendamise meetmeid, sealhulgas täiustatud modelleerimise, interaktiivsete kaartide ja parimate tavade vahetamise kaudu. 	2027 2026–2027
ÄRUKA VEEKASUTUSEGA MAJANDUSE VÄLJAKUJUNDAMINE VIISIL, MIS TOETAB ELI KONKURENTSIVÕIMET JA MEELITAB LIGI INVESTOREID.		
	Soovitus veetõhususe esikohale seadmise põhimõtte kohaldamise kohta, suunised ja EEA aruanne kasutamata veetõhususpotsiaali kohta.	2025–2026
	Toetada vee taaskasutuse tavade kasutuselevõttu ka mujal kui põllumajanduses ja vaadata läbi vee taaskasutuse määrus.	2026–2028
	<u>Ühisveevärgid:</u> <ul style="list-style-type: none"> • toetada lekete vähendamist ja taristu ajakohastamist ning andmete süvahindamist. 	2025–2028
	<u>Põllumajandus:</u> <ul style="list-style-type: none"> • maksimeerida ÜPP strateegiakavade kasutamist veekerksuse eesmärgil, rakendades teadmiste jagamist ja uuenduslikke lahendusi, mida edendab ELi ÜPP võrgustik, Euroopa innovatsioonipartnerlust (põllumajanduse tootlikkust ja kestlikkust käsitlev Euroopa innovatsioonipartnerlus ehk EIP-AGRI) ning täiustatud ja sõltumatuid põllumajandusettevõtete nõustamisteenuseid; • motiveerida järgmisel programmitöö perioodil jätkuvalt põllumajandustootjaid parandama oma põllumajandusettevõtete keskkonna- ja kliimatulemusi, sealhulgas parema veemajanduse saavutamiseks. 	2025–2026
	<u>Tööstus ja energeetika:</u> <ul style="list-style-type: none"> • algatada katseprojekt, et edendada valitud tööstusklastrites veetõhusust, sealhulgas veeta ja suletud veeringlusega tehnoloogiat; 	2025–2026

	<ul style="list-style-type: none"> • lisada veekasutus andmekeskuste kestlikkuse hindamist käsitleva liidu ühise kava näitajate hulka ja pakkuda välja veetarbitamisega seotud miinimumjõudluse standardid; • luua sobivate partnerite leidmise korral avaliku ja erasektori algatus, mis aitaks saavutada tehnoloogilise läbimurde teostatavates ja taskukohastes kuivjahutusmeetodites. 	
	Edendada mageveebilansi, vooluhulga arvestamise, veetõhususe ja vee nutiarvestisüsteemidega seotud parimate tavade vahetamist kõigis majandussektorites.	Alates 2025
	Hinnata vee kohta kättesaadavate andmete kvaliteeti ja esitada vajaduse korral seadusandlik ettepanek uute keskkonnamajandusliku arvepidamise moodulite kasutuselevõtuks veearvestuses.	2026. aasta lõpuks
KÕIGILE PUHTA JA TASKUKOHASE VEE TAGAMINE NING TARBIJATE JA MUUDE KASUTAJATE VÕIMESTAMINE		
	Lisada kestlike toodete ökodisaini määruse ja ELi ökomärgise nõuete kehtestamisel või ajakohastamisel neisse toodete veejalajälje käsitlemine.	2025–2027
	Edendada parimaid tavasid üldsuse teadlikkuse ja veehinna kujundamise rolli kohta, et edendada veetõhusust, kulude katmist ja põhimõtet, et saastaja maksab, ning sellega seotud riiklikku veealast juhtimist.	2026–2027
	Suurendada jõupingutusi veekerksuse saavutamiseks kogu tehiskeskkonnas uue Euroopa Bauhausi rahastu eelseisva 2026.–2027. aasta tööprogrammi ja tulevase taskukohaste eluasemete kava kaudu.	2026
JUHTIMINE JA RAKENDAMINE MUUTUSTE HOOGUSTAMISEKS		
	Tõhustada täitmise tagamist ja alustada struktureeritud dialooge kõigi liikmesriikidega, et kiirendada ja laiendada ELi veealase õigustiku rakendamist, tuginedes peamistele täitmise tagamise prioriteetidele, mis tulenevad veemajanduskavade ja ülejutusrisiki maandamise kavade viimasest hindamisest.	2025–2026
	Korraldada praktikakogukonna „Ühtekuuluvus üleminekute jaoks“ raames korrapärast teabevahetust piirkondade, linnade ja veemajandusasutustega, et edendada parimate tavade vahetamist Interregi raames määratud käsnafunktsiooniga maastike ja piiriülese veealase koostöö valdkonnas.	2025–2027
	Käivitada kaardirakendus, mis lõimib keskkonnaandmed vee- ja energiavõrke käsitlevate andmetega, et aidata liikmesriikidel teha kindlaks parimad piirkonnad, kus veemahukas äritegevus oleks kasulik mõlemale poolele.	2027
	Luua veekerksuse foorum.	Alates 2026
STABIILSE VARUSTAMISE SAAVUTAMISEKS VAJALIKUD RAHALISED VAHENDID, INVESTEERINGUD JA TARISTU		
	EIP veeprogrammi ja kestliku veekasutuse nõustamisvahendi käimalükkamine koostöös komisjoniga, et pakkuda rohkem tuge võimalikele laenuvõtjatele ja suurendada seega projektide ettevalmistamist.	2025
	Toetada ühtekuuluvuspoliitika vahetamise raames liikmesriike ja piirkondi ühtekuuluvuspoliitika rahastuse ümbersuunamisel veekerksuse edendamiseks.	2025

	Luu veekerksuse investeringute kiirendi.	2026–2027
	Käivitada roheliste ja siniste koridoride algatus, et toetada ökoloogilise keskkonna ja taristu, sh jõgede, märgalade ja rannikualade taastamist, et taastada veeringe „allikast mereni“ lähenemisviisi abil.	2027
	Võtta vastu looduse arvestusühikute tegevuskava, et kasutada ära nende vahendite potentsiaali ja stimuleerida nende turgude laienemist.	2025
	Kasutada tehnilise toe instrumenti, et aidata liikmesriikidel lahendada veega seotud probleeme, eelkõige neid, mis on kindlaks määratud Euroopa poolaasta raames.	Alates 2025
DIGITALISEERIMINE JA TEHISARU KASUTAMINE USALDUSVÄÄRSE VEEMAJANDUSE KIIRENDAMISEKS JA LIHTSUSTAMISEKS		
	Arendada ja rakendada algatuse „Destination Earth“ ja ELi maailmamere digiteisiku rakendusi veekerksuse tagamiseks ning teha need võimalused 2030. aastaks kättesaadavaks riiklikele ja kohalikele haldusasutustele nii ELis kui ka mujal.	2025–2030
	Töötada välja kogu ELi hõlmav veesektori digitaliseerimise tegevuskava, sh kogu ELi hõlmav algatus nutiarvestisüsteemide pakkumiseks kõigile.	2026
	Käivitada Copernicuse vee teemakeskus.	2026
TEADUSUURINGUD JA INNOVATSIOON, VEETÖÖSTUS NING OSKUSED, ET TUGEVDADA KONKURENTSIVÕIMET		
	Teaduse-poliitika liides ELi rahastatud teadus- ja innovatsiooniprojektide tulemuste levitamiseks nt ühtse kontaktpunkti platvormi kaudu.	2026
	Veekerksuse teadus- ja innovatsioonistrateegia.	2026
	Arukat veekasutust toetav tööstusliit konkurentsivõime stimuleerimiseks.	2026
	Euroopa Veeakadeemia.	2026–2027
	Vee-, mere- ja merendussektori ja ökosüsteemide teadmus- ja innovatsioonikogukond Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudi raames.	2026
	Soodustada edasist teadustööd ja innovatsiooni, et edendada kestlikku magestamist.	2026
	Algatus „Water Tech challenge“ koostöös Euroopa Innovatsiooninõukoguga.	Kindlaks määrata
JULGE- JA VALMISOLEK ÜHISE VASTUPANUVÕIME SUURENDAMISEKS		
	Suurendada elutähtsa teenuse osutajate toimepidevuse direktiivi rakendamise kaudu maismaa- ja merevee taristu vastupanuvõimet.	2025
	Tõhustada ELi reaajas varajase hoiatamise ja seire süsteeme, mis hoiatavad üleujutuste ja põudade eest, ja tugevdada selleks Euroopa põuavaatluskeskust ning Copernicuse hädaolukordade ohjamise teenuse Euroopa üleujutuste häiresüsteemi.	Alates 2025
	Võtta vastu Euroopa kliimakohanemise kava.	2026
	Tugevdada vee kaudu levivate nakkushaiguste ennetamist, rakendades määrust (EL) 2022/2371 tõsiste piiriüleste terviseohtude kohta.	Alates 2022
ÜLEMAAILMNE TEGEVUS – OLLA EESKUKUJS, NÄIDATA PÜHENDUMUST JA TEHA ALGATUSI		
	Edendada strateegia „Global Gateway“ kaudu veekerksust, toetades prioriteetseid veega seotud algatusi ning riikide ja piirkondade tugevdatud kaasamist.	Alates 2025

	Tugevdada ülemaailmset veealast juhtimist, osaledes aruteludes tulevase ülemaailmse veealase juhtimise raamistiku üle.	Alates 2025
	Edendada piiriülest veealast koostööd, toetades ühinemist ÜRO veekonventsiooniga.	Alates 2025
	Toetada vähemalt 70 miljoni inimese juurdepääsu paremale joogiveeallikale ja/või sanitaarrajatisele, kaasata suuremaid investeeringuid ja suurendada ELi veetööstuse konkurentsivõimet.	Kestab
	Suurendada märkimisväärselt investeeringuid looduspõhistesse taristulahendustesse või taristutega koostoimesse.	Alates 2026
	Peavoolustada veeteema rahvusvahelistes protsessides, sealhulgas kolmes Rio konventsioonis kliimamuutuste, bioloogilise mitmekesisuse ja kõrbestumise kohta.	Alates 2025
	Tõhustada Kunmingi-Montréalil üleilmse elurikkuse raamistiku veega seotud eesmärkide ja sihtide ⁸⁰ rakendamist.	Kestab
	Tõhustada ELi osalemist Ramsari konventsioonis.	Alates 2025
	Tugevdada osalemist muu hulgas G7s, G20s, piiriülese veealase koostöö koalitsioonis, algatuses „Freshwater Challenge“ ja Bakuu veealases dialoogis.	Alates 2025
	Hinnata iga kandidaatriigi investeerimisvajadusi, et täita ELi veealast õigustikku.	Alates 2026
	Suurendada osalemist Vahemere Liidus ja Vahemere piirkonna sinise majanduse partnerluses.	Alates 2025

⁸⁰ <https://www.cbd.int/gbf/targets>

Veeringe taastamine ja kaitsmine

Aastaks 2030 kehtestatakse taastamismeetmed vähemalt 30 %-le ELi ranniku- ja magevee-elupaikadest, mis ei ole heas seisundis (*looduse taastamise määrus*).

Aastaks 2030 on vähemalt 30 % liikidest ja elupaikadest, mille kaitsestaatuse praegu ei ole soodne, saavutanud soodsa kaitsestaatuse või näitab tugevat positiivset suundumust selle saavutamiseks (*ELi elurikkuse strateegia aastani 2030*).

Aastaks 2030 tuleb ELis taastada vähemalt 25 000 km ulatuses jõgede vaba vool (*ELi elurikkuse strateegia aastani 2030*).

Aastaks 2027 kaitsevad, parandavad ja taastavad liikmesriigid kõiki pinna- ja põhjaveekogumeid, et saavutada nende hea seisund (*vee raamdirektiiv*).

Aruka veekasutusega majanduse väljakujundamine viisil, mis toetab ELi konkurentsivõimet ja meelitab ligi investoreid

Aastaks 2030 on kõige veemahukamad sektorid võtnud kehtivate ELi õigusaktide alusel kasutusele veetõhusad tavad ja neid täiustanud. Nende hulgas on järgmised sektorid:

- energeetika: riiklike hoonete renoveerimise kavasad, mis tuleb koostada 2026. aastaks, hakatakse kasutusele võtma kõigis liikmesriikides, et saavutada 2050. aastaks olemasolevate hoonete järkjärguline renoveerimine väga energiatõhusateks ja vähese CO₂ heitega hooneteks, sh veekäitlust käsitlevate lähenemisviiside ja programmide abil (*hoonete energiatõhususe direktiiv*);
- tööstus: veekasutus tööstuslikes ja loomakasvatusega seotud protsessides hakkab kogu ELi suuremates ettevõtetes tuntuvalt vähenema (*tööstusheidete direktiiv*).

Lisaks on põllumajanduse valdkonnas 2027. aastaks ÜPP strateegiakavadega ette nähtud, et (lisaks kohustuslikele nõuetele) tuleb toetada tavasid, mille eesmärk on parandada mulla seisundit (ja seeläbi parandada veesäilitust ja piirata erosiooni) 47 % ulatuses ELi põllumajandusmaast. Pestitsiidide säästva kasutamise ja toitainete parema majandamise tavade toetamine hõlmab vastavalt 27 % ja 15 % ELi põllumajandusmaast (ÜPP toetus ja ÜPP strateegiakavad).

Aastaks 2030 tuleb liikmesriikidel, kus veevarustuse lekkes ületavad kogu ELi hõlmavat künnist, mis kehtestatakse 2028. aastaks, esitada riiklikud tegevuskavad meetmetega lekete vähendamiseks oma varustusvõrkudes (*joogiveedirektiiv*).

Aastaks 2030 edendavad komisjon ja liikmesriigid puhastatud asulareovee taaskasutamist kõigil asjakohastel eesmärkidel peale põllumajanduse ning hindavad, kas vee taaskasutamise jaoks ELi eesmärgi kehtestamine on teostatav ja asjakohane kõigis majandussektorites (*vee taaskasutuse määrus*).

Kõigile puhta ja taskukohase vee tagamine ning tarbijate ja muude kasutajate võimestamine

Aastaks 2027 võtavad liikmesriigid kasutusele läbipaistvad joogivee- ja reoveearved, et suurendada tarbijate teadlikkust oma tarbimisest ja vee tegelikust hinnast, samuti hakatakse kasutama seiresüsteeme rahvatervise parameetrite jälgimiseks asulareovees hädaolukordades (*joogivee direktiiv, asulareovee puhastamise direktiiv*).

Aastaks 2029 teavitavad liikmesriigid komisjoni meetmetest, mida on võetud, et parandada kõigi, sealhulgas haavatavate ja tõrjutud rühmade juurdepääsu joogiveele ja nende sanitaartingimusi, ning hakkavad komisjonile selle kohta iga kuue aasta järel teavet esitama (*joogivee direktiiv ja asulareovee puhastamise direktiiv*).

Aastaks 2030 toetab EL 70 miljoni inimese juurdepääsu paremale joogiveeallikale ja/või sanitaarrajatisele (*ELi kohustus järgida veemeetmete tegevuskava*).

Aastaks 2033 koostavad kõik üle 100 000 elanikuga ELi linnad asulareovee käitlemise lõimitud kavad, milles seatakse esikohale looduspõhised lahendused ja roheline/sinine taristu (*asulareovee puhastamise direktiiv*).